

ANKARA UNIVERSITY
PRESS

ANADOLU ANATOLIA
JOURNAL OF THE ARCHAEOLOGY DEPARTMENT

Anadolu Anatolia 50, 2024, 105-138
DOI: 10.36891/anatolia.1374832

Araştırma Makalesi
Research Article

GEOMETRİK VE ARKAİK DÖNEM TEOS KÂSELERİ (KOTYLELER VE SKYPHOSLAR)

Hazal ERGİN¹

¹Sorumlu Yazar/Corresponding

Author: Hazal Ergin (M.A.)
T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Teos
Kazısı, Siğacık Mahallesi, Teos Caddesi,
No: 59.

35460 İzmir / TÜRKİYE

E-Posta: hazalergin@gmail.com

ORCID: 0000-0002-3413-6139

ROR ID: <https://ror.org/04zsc3j83>

Başvuru Tarihi/Submitted Date:

12.10.2023

Kabul Tarihi/Accepted Date:

10.10.2024

Yayın Tarihi/Published Date:

20.12.2024

Atıf/Cite as: Ergin, H. 2024.

"Geometrik ve Arkaik Dönem Teos
Kâseleri (Kotyleler ve Skyphoslar)"
Anadolu Anatolia 50: 105-138

DOI: 10.36891/anatolia.1374832

Anahtar Kelimeler: *Teos, İonia, Kuşlu Kotyle, Kuşlu Skyphos, Rozetli Skyphos, Bantlı Skyphos*

Öz: Teos'ta 2010 yılından itibaren yürütülen kazı çalışmalarından ele geçmiş MÖ 8. yüzyıl sonu ile MÖ 6. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen *kotyle* ve *skyphos* parçaları bu makalenin konusunu oluşturmaktadır. Geç Geometrik ve Arkaik Dönemlerde Kuzey İonia'da Khios'tan sonra en önemli seramik üretim merkezlerinden biri olduğu arkeometrik analizlerle kanıtlanmış olan Teos, bölgesel ve denizaşırı ticarete etkin bir rol oynamıştır. Kil ve bezeme kalitesiyle Naukratisli Athenaios'un Deipnosophistai adlı eserinde ve Nestor Kâsesi'nde övgü ile bahsedilen Teos kâseleri başta Batı Anadolu olmak üzere, Karadeniz, Mısır, Sicilya gibi birçok bölgede ele geçmiştir. "Kuşlu Kotyle/Skyphos Atölyesi" olarak literatüre geçen ve bu kadar geniş bir alana yayılan kâselerin Teos'ta üretiliyor olması, kentte sürdürülen kazı çalışmalarında ele geçen kuşlu kâse parçalarını bilim dünyasına sunmayı gerekli kılmıştır. Teos kâseleri üzerine yapılan arkeometrik analiz sonuçları kentte ele geçen arkeolojik verilerle desteklenmeye çalışılmıştır. Söz konusu kâse parçaları, geleneksel seramik belgeleme yöntemleriyle belgelenmiş, bezeme türlerine ve formlarına göre gruplandırılmış, kapsamlı bir katalog oluşturulmuştur. Teos atölyelerinin yüksek kalitede, parlak, pürüzsüz yüzeylere ve dayanıklı hamura sahip seri üretim yapılan ürünler ürettikleri, kendine özgü geleneksel bezeme şemasının dışına çıkmadıkları tespit edilmiştir. Bu zamana kadar yayımlanmayan kazı buluntularının değerlendirilmesi hem kazı çalışmalarından elde edilecek yeni buluntular ile geliştirilebilecek hem de diğer merkezlerde ele geçen Teos kâseleri için karşılaştırma örneği oluşturacaktır.

BOWLS OF THE GEOMETRIC AND ARCHAIC PERIODS FROM TEOS (KOTYLAE AND SKYPHOI)

Keywords: *Teos, Ionia, Bird Kotyle, Bird Skyphos, Rosette Skyphos, Banded Skyphos*

Abstract: The subject of this article constitutes the kotyle and skyphos fragments dating back to the end of 8th century BC and the first half of 6th century BC, which have been unearthed from the excavations taking place at Teos since 2010. Teos, which has been proven to be one of the most important ceramic production centers after Chios in North Ionia during the Late Geometric and Archaic Periods, had played an active role in regional and overseas trade. Teos bowls, which were praised for their clay and ornamentation quality by Athenaios of Naucratis in his work called *Deipnosophistai* as well as the Nestor's Cup, have been found primarily in West Anatolia and various regions including Black Sea, Egypt and Sicily. The fact that the bowls known as the "Bird Kotyle/Skyphos Workshop" in literature were produced in Teos and expanded to such a wide region, has made it necessary to present the bird ornamented bowl fragments unearthed by the excavation works at the city to the scientific community. The results of archaeometric analyses on Teos bowls have been attempted to be supported by archeological data recovered from the city. The bowls in question were documented by traditional ceramic documentation methods and were grouped according to their ornamentation types and forms, and a comprehensive catalog has been created. It has been determined that Teos Workshops produce mass-produced bowls with high quality, glossy, smooth surfaces, and durable clay composition and does not deviate from their authentic ornamentation scheme. The evaluation of excavation finds that have not been published to date will serve both as a basis for comparison with Teos bowls found in other centers and an opportunity for further development based on newly discovered artifacts from excavation work.

GİRİŞ¹

İzmir İli, Seferihisar İlçesi, Sığacık Mahallesi'nde bulunan Teos'ta en erken döneme tarihlenen arkeolojik kalıntı, 1960'lı yıllarda ele geçen Protogeometrik bir *amphora*'dır². Aynı zamanda birçok Geometrik ve Arkaik Dönem seramik parçaları yine bu dönem E ve B Çukuru kazılarında ortaya çıkmıştır³. 2010 yılından itibaren başlayan sistematik kazılarla birlikte Teos'un erken dönemlerine dair bilgiler artmış, Teos'ta ele geçen arkeolojik veriler dönemin ticari ilişkilerini gözler önüne sermiştir⁴. Arkaik Dönem'e tarihlenen İon mimari öğelerin varlığı ile kentte dönem içerisinde büyük imar faaliyetlerinin gerçekleştiği anlaşılmıştır⁵. MÖ 540'lı yıllarda Perslerin tüm Batı Anadolu'yu ele geçirmeleriyle Teosluların Thrakia sahilinde Abdera kentine göç ettiği düşünülse de⁶ kentte seramik üretiminin ve imar faaliyetlerinin devam etmesi kentin tamamen terk edilmediğini göstermektedir⁷. Epigrafik ve mimari kanıtların yanı sıra Teos'ta Geometrik ve Arkaik

¹ Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji (Klasik Arkeoloji) Anabilim Dalı'nda, Prof. Dr. Musa Kadioğlu danışmanlığında tamamlanan "Geometrik ve Arkaik Dönem Teos Kâseleri (Kotyle ve Skyphos)" adlı yüksek lisans tezi kapsamında Teos kazılarında ele geçen Geometrik ve Arkaik Dönem *kotyle* ve *skyphos* buluntuları değerlendirilmiştir. Bu makaleye konu olan kâse parçaları söz konusu tez kapsamında ele alınmıştır.

² Boysal 1963, 6; Ögün 1964, 117; Boysal 1965, 231; Lemos 2007, 718.

³ Boysal – Ögün 1962, 12; Ögün 1964, 117; Boysal 1965, 231; Kadioğlu 2021b, 75.

⁴ Kadioğlu – Adak 2021, 82-83.

⁵ Arkaik İon mimari öğeleri için bkz. Kadioğlu ve diğ. 2015, 353-363; Kadioğlu 2021c, 146-151.

⁶ Herodotos I.168; Strabon XIV. 1. 30; Adak 2021, 86.

⁷ Kadioğlu ve diğ. 2015, 345-366; Kadioğlu 2021a, 56; Adak 2021, 86.

Dönem'lere tarihlenen çok sayıda seramik buluntu ele geçmesi kent'in bu dönemlerdeki önemini ortaya koymuştur.

Teos'taki potansiyel seramik üretimi uzun zamandır araştırmacıların ilgisini çeken bir konu olmuştur. İlk olarak 1968 yılında Coldstream, bir grup kuşlu *kotyle*'nin Rhodos, Ialysos ya da Kameiros'ta üretildiğini önermiştir⁸. Kendisinden sonra gelen birçok araştırmacı bu düşünceyi desteklemiş fakat 1970'lerde kil analizi teknolojisinin gelişmeye başlamasıyla birlikte Coldstream'ın kabul gören önerisine karşı öneriler oluşmaya başlamıştır. Cook söz konusu kâselerin Kuzey İonia'da, Klazomenai yakınında bir yerde üretildiğini öne sürmüştür⁹. Dupont ise yaptığı analizler sonucunda üretim yeri Rhodos olarak önerilen kâselerin Kuzey İonia kökenli olduğunu ileri sürmüş ve Kuzey İonia'da iki önemli üretim yeri olabileceği düşüncesine yoğunlaşmıştır. Söz konusu merkezlerden birinin Klazomenai olduğu düşünülürken Grup D olarak adlandırılan seramiklerin üretim merkezinin Klazomenai yakınında başka bir atölye olabileceği öne sürülmüştür¹⁰. Jones ise Ephesos, Rhodos ve Al Mina örneklerinde yaptığı analizler sonucunda Dupont ile aynı fikirde olmadığını, örneklerin farklı merkezlerde üretildiğini belirtmiştir¹¹. Kerschner ve Mommsen tarafından Miletos, Bayraklı ve Ephesos'ta ele geçen seramikler üzerinde yapılan arkeometrik analizlerle Kuzey İonia'da üretilen ve Köken Grup B olarak adlandırılan bir grup seramik tespit edilmiştir¹². 1996 yılında Teos yakınlarında ortaya çıkan bir kremasyon mezardan ele geçen buluntular, ilk olarak Özkan tarafından 2009 yılında¹³ ve İren ile Ünlü tarafından 2012 yılında yeniden ele alınmıştır¹⁴. Geç Geometrik Dönem'e tarihlenen buluntuların muhtemel üretim yeri olarak yine Teos önerilmiştir¹⁵. Söz konusu yirmi üç adet *kotyle* ve bir adet *krater*'in katkı malzemeleri Klazomenai ile benzer bulunmuş, bu nedenle birbirlerine yakın bu iki merkezden ele geçen buluntuların aynı kil yatağı kullanılarak farklı atölyelerde üretilmiş olabileceği düşünülmüştür¹⁶. 2011 yılında yüksek lisans tezi olarak Konak, 2017 yılında ise bilimsel araştırma projesi olarak Bulut, 1960'lı yıllarda ele geçen, Geç Geometrik ve Arkaik Dönem'e tarihlenen Teos seramiklerini stilistik açıdan incelemiş ve içlerinde ithal seramiklerin azlığına dikkat çekmişlerdir¹⁷. Teos'ta yeni dönem kazılarının ilk yılları olan 2011 ve 2012 yıllarında Hellenistik Sur'un batısındaki sondaj çalışmalarında, MÖ 7. ve 6. yüzyıl tabakalarında bulunan yedi adet defolu seramik parçası bu zamana kadar yapılan üretim yeri araştırmalarına yeni bir yön vermiştir¹⁸. Seramik fırınındaki yüksek sıcaklıktan dolayı deforme olmuş ve kullanılamaz hale gelmiş olan bu parçalar, ihraç edilmiş ve üretim yerinde kalmış olmalıdır. Fırın atıkları ihraç edilemeyecekleri için kuşkusuz kentteki seramik atölyelerinin varlığına işaret etmiştir¹⁹. Söz konusu seramikler Bonn Üniversitesi Helmholtz Enstitüsü'nde Nötron Aktivasyon Analizi (NAA) yöntemi ile incelenmiş ve yapılan incelemeler sonucunda tüm parçalar için aynı sonuç ortaya çıkmıştır. Hatalı olduğu için atölyede atık

⁸ Coldstream 2008, 277.

⁹ Cook – Dupont 2003, 27-28.

¹⁰ Dupont 1983, 31-33; Cook – Dupont 2003, 51-56; von Miller 2019, 70-71.

¹¹ Jones 1986, 661.

¹² Akurgal ve diğ. 2002, 76; Schlotzhauer – Villing 2006, 57; Kerschner – Mommsen 2022, 179-181.

¹³ Özkan 2009, 57-58.

¹⁴ İren – Ünlü 2012, 309-333; Kerschner – Mommsen 2022, 172.

¹⁵ İren – Ünlü 2012, 309-333; Kerschner – Mommsen 2022, 172.

¹⁶ İren – Ünlü 2012, 309-333.

¹⁷ Bulut 2017, Yayınlanmamış Araştırma Projesi. Sayın hocam Doç. Dr. Hülya Bulut'a Teos ile ilgili araştırmalarını içeren Bilimsel Araştırma Projesi raporunu benimle paylaştığı için teşekkür ederim.

¹⁸ Kadioğlu ve diğ. 2012, 214-216

¹⁹ Kadioğlu ve diğ. 2015, 349; Kadioğlu 2021d; 311; Kerschner – Mommsen 2022, 179-181.

olarak bırakılan seramiklerin analiz sonuçlarından yola çıkarak Kuzey İonia'da üretildiği düşünülen fakat yeterli arkeolojik veri olmadığı için kökeni kesinleşemeyen seramik grubunun Teos'ta üretildiği kesin olarak ispatlanmıştır. Hatalı seramiklerin yanı sıra Teos'tan ele geçen *kotyle*, *skyp-hos* (Fig. 22, **K20**), *krater* ve *amphora* parçalarından alınan örneklerin analiz sonuçları bunların üretim yerlerinin Teos olduğunu kesinleştirmiştir²⁰. Söz konusu element bileşimi Bonn Bilgi Bankası'nda bulunan, farklı yerleşimlerde ele geçen ve B Grubu'na atfedilen 218 örnek ile eşleşmiş ve örneklerin Teos üretimi olduğu anlaşılmıştır²¹. Analiz sonuçları, bu denli büyük bir ihracat gücüne sahip Teos seramik atölyelerinin yalnızca kentin ihtiyacını karşılamakla kalmayıp aynı zamanda farklı kentlere de seramik ihraç ederek ticarete önemli bir rol oynadığını ortaya koymuştur. Ayrıca Tarsus-Gözlükule kazılarında ele geçen ve MÖ 12. yüzyıla tarihlenen "Ege Tipi IIIC" seramiklerinin arkeometrik analizleri sonucunda bir örneğin Teos (Teos B) atölyesi üretimi olduğu tespit edilmiştir²². Bu örneğin varlığı ile Teos'taki üretimin Geometrik Dönem sonlarında başlamadığı, Bronz Çağı'na kadar geri gittiği ortaya konmuştur²³. Aynı zamanda Ephesos Artemis Tapınağı'ndan ele geçen ve Teos elementleriyle eşleşen bir *oinokhoe* kulbu MÖ 10. yüzyılda Teos'un Ephesos'a seramik ihraç ettiğini göstermiştir²⁴. Bronz Çağı'ndan itibaren kesintiye uğramadan üretilen ve birçok merkeze ihraç edilen Teos seramiklerinin yanı sıra Naukratisli Athenaios'un Lesboslu şair Alkaios'tan aktardığı üzere Teos'ta üretilen kaliteli şarap da, Teos'ta üretilen *amphora*'larla denizaşırı kentlere taşınmıştır²⁵.

KOTYLE VE SKYPHOSLAR

"Nestor'un bir kadehi vardı iyi içim sağlayan.

Bu kadehten ise kim içerse, anında

Güzel taçlı Aphrodite'ye istek duyacaktır."²⁶

Teos'ta üretilen ünlü Nestor Kâsesi'nin üzerinde taşıdığı Eski Yunanca şiirden, MÖ 8. yüzyılın sonlarında Teos'un iyi içim sağlayan, kaliteli seramikler üreten bir merkez olduğu anlaşılmaktadır (Fig. 1). Aynı zamanda MÖ 7. yüzyılda yaşamış Lesboslu şair Alkaios'un Teos'un içki kâseleri ve şarabına olan övgüsüne Naukratisli Athenaios'un Deipnosophistai adlı eserinde yer verilmiştir²⁷.

Fig. 1: Teos Üretimi Nestor Kâsesi (Villing ve diğ. 2019, Fig. 18).

²⁰ Kerschner – Mommsen 2022, Fig. 2, 5, 7, 13, 14, 15, 18, 19, 26, 29, 30, 31.

²¹ Oldukça geniş bir alana yayılan örnekler yalnızca Ege Adaları ve Batı Anadolu'daki örneklerle (Arisbe, Bademgediği Tepesi, Didyma, Drama, Ephesos, Erythrai, Kyme, Miletos, Pergamon, Phokaia, Smyrna, Sardeis, Teos ve Troia) eşleşmemiş aynı zamanda Karadeniz Bölgesi'nde (Borysthenes/Berezan, Istros/Histria, Nemirov, Taganrog ve Taman-Yarımadası), Kilikia'da (Tarsus), Levant'ta (Tell Dor), Eski Mısır'da (Naukratis, Thebes) ve Sicilya'da (Gela, Katane, Naksos, Selinus ve Syrakousai) ele geçen örneklerle de uyumlu olduğu tespit edilmiştir. Kadioğlu ve diğ. 2015, 351; von Miller 2019, 60; Kadioğlu 2021d, 311; Kerschner – Mommsen 2022, 179-181.

²² Mountjoy ve diğ. 2018, 75-98.

²³ Mountjoy ve diğ. 2018, 75-98.

²⁴ Kerschner – Mommsen 2022, 183, Fig. 12.

²⁵ Athenaios XI.481a; Sezgin 2012, 283-288; Sezgin 2017, 15-36; Kadioğlu 2021d, 314.

²⁶ Latacz 2007, 682-684; Villing ve diğ. 2019, Fig. 18; Kadioğlu – Adak 2021, 82-83, Fig. 28.

²⁷ Athenaios XI.481a; Kadioğlu 2021d, 310.

Bu övgülere mazhar olmuş iyi içim sağlayan, yüksek kalitede çömlekçilik anlayışına sahip, marka kalitesine ulaşmış Teos kâseleri parlak, pürüzsüz yüzeylere sahip ve ince gözenekli, dayanıklı hamurludurlar (Fig. 2). Parçaların tamamında ince gümüş mika katkısı görülmektedir. Yüzeyleri astarlanmıştır. Söz konusu kâselerde, analiz sonuçlarına göre "standart seri" ve "turuncu seri" olarak iki ana üretim tipi tespit edilmiştir²⁸. İki üretim tipi, bezeme şablonu olarak aynı olsa da renk ve sertlik derecesi olarak birbirinden ayrılmaktadır. Turuncu seri daha düşük bir dereceyle pişirildiği için standart olana nazaran daha kırmızımsı ve yumuşaktır²⁹. Analiz edilmiş örnekler dışında, 2018 yılında Dionyos Tapınağı'nın kuzey *kepidoma*'sının önünde, temel altında herhangi bir yapılaşma olup olmadığını ve tapınağın inşa tarihi hakkında fikir verebilecek buluntuları içeren bir tabakanın varlığını araştırmak amacıyla çalışılan DT7 ve DT8 sondajlarından çıkan seramikler farklı bir üretim tipini ortaya koymuştur³⁰. Grimsi sert hamurdan oluşan, üzerinde kahverengimsi bej bir astar olan ve sıkı pişirme derecesine sahip söz konusu kâse parçaları Geometrik Dönem'den Hellenistik Dönem'e kadar farklı dönemlere tarihlenen çok sayıda pişirme, saklama ve sofraya ait parçalar ile birlikte ele geçmiştir. Grimsi hamurlu bu örneklerin yoğun miktarda, farklı dönemlerden parçalar ile birlikte tapınağın üzerine yerleştiği ana kaya yarığının içine bilinçli şekilde doldurulmuş olmaları, parçaların yakında bir atölyede üretildiğini düşündürmüştür. Kerschner tarafından tespit edilen iki üretim tipine ek olarak Dionyos Tapınağı kazılarında çıkan grimsi sert hamurlu kahverengi/bej astarlı kâseler, Teos'ta üretilen üçüncü üretim tipi olmalıdır. Üretim yerleri Teos olan kuşlu *kotyle* ve *skyphos*'ların form özelliklerinde zaman içinde küçük değişimler olsa da bezeme şeması her zaman geleneksel olarak kullanılmaya devam etmiş, standardın dışına çok çıkmamıştır³¹. Teos atölyelerinin ürünleri Samos, Ephesos ve Karia merkezlerinde taklit edilmiş fakat Teos atölyesindeki gibi standartlaştırılmamış ve ihraç edilecek kadar büyük miktarlarda üretilmemişlerdir³². Ephesos ve Samos üretimi seramiklerde yapılan analizler Teos kâseleri ile hem bezeme hem de astar farklılıkları olduğunu göstermiştir³³. Teos kâselerinde bezemeler oldukça özenli fakat özgün değildir. Aynı bezeme elemanlarını kullanmaya devam etmelerinin nedeni bezemelerin ustalar tarafından kısa sürede düşük maliyet ile üretiliyor olmasıdır³⁴. Moda olan ve talep gören şemanın dışına çıkmamaları seri üretim yapabilmelerine olanak sağlamış olmalıdır³⁵. MÖ 7. yüzyılın son çeyreğinde geometrik anlayış terk edilmiş ve rozetli, bantlı, gözlü kâseler üretilmeye başlamıştır. Bu dönemde Teos ürünleri ile ticari rekabet artmış, Klazomenai, Smyrna ve Kyme kendi rozetli, bantlı

Fig. 2: Ephesos Artemis Tapınağı'nda Bulunmuş Teos Üretimi Kuşlu Kâse (Kerschner – Mommsen 2022, 186, Fig. 17).

²⁸ Kerschner – Mommsen 2022, 186.

²⁹ Akurgal ve diğ. 2002, 66; Kerschner – Mommsen 2022, 186.

³⁰ Kadioğlu ve diğ. 2019, 372-373.

³¹ Akurgal ve diğ. 2002, 63-66; Cook – Dupont 2003, 19-24; Coldstream 2008, 277-279, 479; İren – Ünlü 2012, 313; Kadioğlu 2021b, 78.

³² Akurgal ve diğ. 2002, 47-50; Kerschner 2007, 223; Kerschner – Mommsen 2009, 86; Kerschner – Mommsen 2022, 187.

³³ Kerschner – Mommsen 2022, 187.

³⁴ Akurgal ve diğ. 2002, 104; Kerschner – Mommsen 2009, 86; Posamentir – Solovyov 2006, 119-124; Kerschner – Mommsen 2022, 189.

³⁵ Kadioğlu ve diğ. 2015, 351-353; Kadioğlu 2019, 300.

ve gözlü kâselerini üretmişlerdir³⁶. İlk olarak *kotyle* formunda üretilip zaman içerisinde *skyphos* formuna geçiş yapan kâseler ile ilgili bugüne kadar birçok kronolojik gruplamalar yapılmıştır. Robertson Al Mina'da³⁷, Boardman ise Emporio'da³⁸ ele geçen kuşlu kâseleri dört grup altında incelemiştir. Kerschner Ephesos³⁹ buluntularını beş alt grupta incelerken Hürmüzlü Klazomenai Akpınar Nekropolisi⁴⁰ kuşlu kâselerini altı alt grupta incelemiştir. Kuşlu *kotyle* ve *skyphos*'lar ile ilgili genel olarak Coldstream'ın önerileri kabul görmüştür. Coldstream *kotyle*'leri iki evreye, *skyp-hos*'ları ise dört evreye ayırarak incelemiştir⁴¹. Cook bu kronolojiyi desteklemiştir⁴².

Bu çalışmada gruplamalar genel olarak Coldstream'ın kronoloji ve tipolojisi kabul edilerek yapılmıştır. Teos kâseleri form ve bezeme şemasındaki farklılara göre altı başlık altında incelenmiştir. Söz konusu kâselerden bazıları kronolojik olarak birbiri ile eş zamanlı üretilmiştir.

Dört Metop'lu Kuşlu Kotyle'ler

Kuşlu *kotyle* ve *skyphos*'ların en erken tarihli örnekleridir⁴³. Bu grubu oluşturan Teos *kotyle*'leri derin, kalın çentikli ağız kenarına, yarı küresel, derin gövdeye ve halka formunda, düz profilli kaideye sahiptir. Söz konusu *kotyle*'lerin cidarları kalındır. Ağız kenarının hemen altında küçük, hafif yukarı kalkık kulp görülmektedir. Bu grubu oluşturan bezeme paneli (*metop*) yüksek ve geniş olup kulplar arasında yer almaktadır. Panel içi hamur renginde bırakılmıştır⁴⁴. Teos atölyelerine ait en erken örnek Pithekoussai'da kremasyon bir mezarda bulunan Nestor Kâsesi'dir⁴⁵. Rezerve panel içerisinde eşit dört *metop* uygulanmış *kotyle*'de; standart bezeme şemalarından biri olan ilk ve son *metop*'ta içi taralı eşkenar dörtgen, ikinci *metop*'ta *meander*'li ağaç, üçüncü *metop*'ta ise kuş yerine kırık *meander* motifi görülmektedir. Panel içinde yer alan ikinci frizde ise zikzak motifi yapılmıştır. Beraber ele geçtiği bir gümüş *fibula*, dört *krater*, üç *oinochoe*, bir *kant-haros*, bir *skyphos*, on yedi *lektytos* ve *aryballos* ile birlikte MÖ 720-715 civarına tarihlenir ve Coldstream'a göre bu gruba ait en erken örnek olması ve kuş motifine henüz rastlanmaması nedeniyle kuşlu *kotyle*'lerin başlangıç tarihi için oldukça önemlidir⁴⁶. Yine bu grubun erken örneklerine Teos Akropolis'i'nin kuzeybatısında yer alan Türbe Mevkii'nde ele geçen kremasyon mezar içindeki yirmi üç *kotyle*'den on tanesi dâhil edilebilir⁴⁷. Bu dört *metop*'lu *kotyle*'lerde ilk ve son *metop*'ta yine içi taralı eşkenar dörtgen bulunmakta olup bu kez kuş yerine sıralı zikzak motifi gözlemlenir. Türbe Mevkii *kotyle*'lerinde Nestor Kâsesi'nden farklı olarak ikinci frizde içi boyalı kelebek motifleri görülmektedir. Söz konusu *kotyle*'ler MÖ 720-715 yıllarına tarihlenmişlerdir⁴⁸.

³⁶ Kerschner – Mommsen 2022, 187-189.

³⁷ Robertson 1940,14, Fig. 8

³⁸ Boardman 1967, 132-134.

³⁹ Kerschner 1997, 189-193.

⁴⁰ Hürmüzlü 2003, 268-282.

⁴¹ Coldstream 2008, 277-279; 298-301.

⁴² Cook – Dupont 2003, 26.

⁴³ Coldstream 2008, 278.

⁴⁴ von Miller 2019, 70-71.

⁴⁵ Coldstream 2008, 278; Latacz 2007, 682-684; Hürmüzlü 2003, 271; Kerschner 2014, 109-110; Kadioğlu – Adak 2021, 82-83.

⁴⁶ Dunbabin 1968, 55-57; Buchner – Ridgway 1993, 212-223; Hürmüzlü 2003, 271; Coldstream 2008, 278; Zunal 2015, 248-249; Gaunt 2017, 94-96.

⁴⁷ Özkan 2009, 57-58 Kat. Nr. 2-13; İren – Ünlü 2012, 311-314, Cat. 2-13.

⁴⁸ Özkan 2009, 57-58 Kat. Nr. 2-13; İren – Ünlü 2012, 311-314, Cat. 2-13.

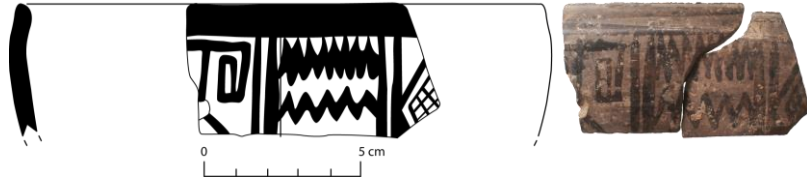

Fig. 3: K1. Dört *Metop*'lu Kuşlu *Kotyle* Parçası (Teos Kazı Arşivi, H. Ergin).

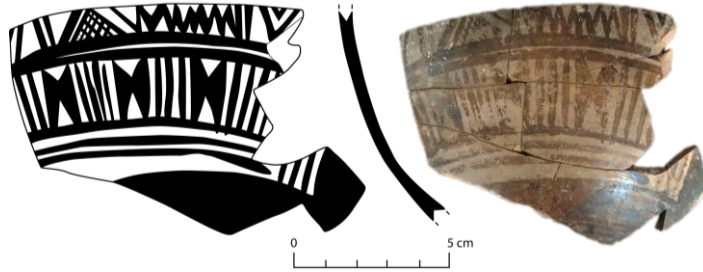

Fig. 4: K2. Dört *Metop*'lu Kuşlu *Kotyle* Parçası (Teos Kazı Arşivi, H. Ergin).

Fig. 5: K3. Dört *Metop*'lu Kuşlu *Kotyle* Parçası (Teos Kazı Arşivi, H. Ergin).

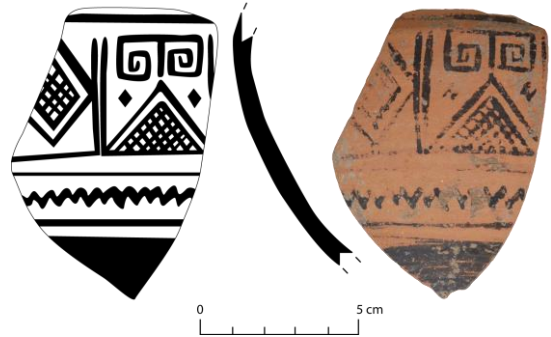

Fig. 6: K4. Dört *Metop*'lu Kuşlu *Kotyle* Parçası (Teos Kazı Arşivi, H. Ergin).

Teos'ta ele geçen ve bu gruba dâhil olan *kotyle* parçalarına bakıldığında erken örnekleri orta *metop*'ta kuş yerine yatay zikzak motifi yapılan örnekler oluşturur (**K1**, Fig. 3; **K2**, Fig. 4). Örneklerin tamamında *metop*'lar dikey çift çizgi ile birbirinden ayrılmıştır. Söz konusu parçaların ağız kenarı derin çentikli olup zikzak motifinin solundaki *metop*'ta *meander*'li ağaç motifi ve her iki yan *metop*'ta içi taralı eşkenar dörtgen motifi bulunmaktadır. Bezemeler dışında kalan alanlar hamur renginde bırakılmıştır. **K2** (Fig. 4) ve **K3** (Fig. 5) örneklerinde, Türbe Mevkii'ndeki *kotyle*'lerde görülen ikinci frize içi boyalı kelebek dizisinin uygulandığı görülmektedir. Erken örnekler arasında değerlendirilmesi gereken **K4** (Fig. 6) örneğinde ilk *metop*'ta içi taralı eşkenar dörtgen, ikinci *metop*'ta *meander*'li ağaç ve ağacın bulunduğu *metop*'ta içi dolu eşkenar dörtgen doldurma motiflerine rastlanmaktadır. Alt frizde yer alan zikzak bezemesi ve gövde altının siyah firnisli olması ile tüm dekorasyonu literatürde dört *metop*'lu kuşlu *kotyle*'ler arasında en erken döneme tarihlenen Nestor Kâsesi ile aynıdır.

Klaros'ta ele geçen ve dört *metop*'lu *kotyle*'ler grubunda değerlendirilen parçalarda ikinci frizde kelebek motifinin kullanıldığını belirtmiştir⁴⁹. Özgünel, kelebek motifli örneklerin erken örnekler olduğunu, geç örneklerde zikzak motifinin kullanıldığını ve bu örneklerin MÖ 8. yüzyılın sonları ile MÖ 670 yılları arasında tarihlendiğini belirtmektedir⁵⁰. Walter-Karydi, Aigina'da ele geçen örneklerden kelebek motifli olanı MÖ 8. yüzyılın son çeyreğine, kelebek motifinin kalktığı dalgalı çizgi motifli bulunan örneği ise MÖ 700 dolaylarına tarihlemiştir⁵¹. **K4** (Fig. 6) numaralı örneğin alt frizinde yatay zikzak bezemesi olması ve Nestor Kâsesi ile benzer bezemeye sahip olması göz önüne alındığında bu örneğin MÖ 720 ile 700 arasında tarihlendiği düşünülmektedir. Alt frizde içi boyalı kelebek motifinin zikzak motifinden daha önceye tarihlendiği düşünüldüğünde Türbe Mevkii'nden ele geçen *kotyle*'lerde olduğu gibi **K2** (Fig. 4) ve **K3** (Fig. 5) numaralı örnekler Nestor Kâsesi'nden biraz daha erkene tarihleniyor olmalıdır. Türbe Mevkii'nde *kotyle*'lerle birlikte ele geçen *krater*, MÖ 740-725 yıllarına tarihlenmiştir. Bu durumda içi boyalı kelebek motiflerinin olduğu parçaların MÖ 8. yüzyılın 3. çeyreğine tarihlenmesi yanlış olmayacaktır.

Teos'ta ele geçen dört *metop*'lu kuşlu *kotyle*'ler grubunda bulunan kuş figürü **K5** (Fig. 7), **K8** (Fig. 8), **K6** (Fig. 9) ve **K7** (Fig. 10) örneklerinde karşımıza çıkar. *Metop*'ları ayıran dikey çift çizgi ve ağız kenarlarında bulunan derin çentikler nedeniyle aynı gruba dâhil edilmişlerdir. **K5** (Fig. 7) ve **K8** (Fig. 8) örneklerinde bulunan kuş motifi kalın silüetli ve hantaldır. **K5** (Fig. 7) örneğinde kuşun bulunduğu *metop*'ta yukarıdan sarkan, içi taralı ters üçgen motifli ve düz üçgen motifli dolgu olarak bulunmaktadır. Kuşun ayakları taban çizgisine tam oturmuş, kuyruk kısmı *metop* çizgisinden hafif taşmıştır. **K8** (Fig. 8) örneğinde kuşun göz detayı verilmiştir. MÖ 650 ve sonrası kuş motiflerinde göz detayının artık verilmiyor olması ve bu örnekte göz detayının verilmiş olması nedeniyle söz konusu parça MÖ 650 öncesine ait olmalıdır⁵².

K6 (Fig. 9) ve **K7** (Fig. 10) numaralı örneklerde kuş motifi stilistik olarak yukarıdaki örneklerden farklıdır. Kuş figürleri ince ve çizgisel olarak betimlenmiştir. Her iki örnekte de kuşun kanadı benzer örneklerde görüldüğü gibi gövdeden bağımsız, gövdenin içine yerleştirilmiştir⁵³. Derin çentikli ağız parçası olan **K6** (Fig. 9) örneğinde dolgu amaçlı düz üçgen motifli bulunmakta,

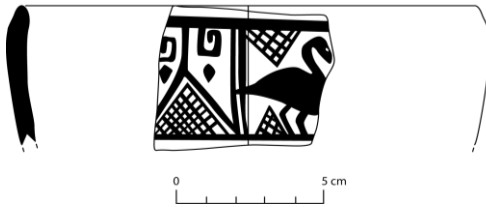

Fig. 7: K5. Dört *Metop*'lu Kuşlu *Kotyle* Parçası (Teos Kazı Arşivi, H. Ergin).

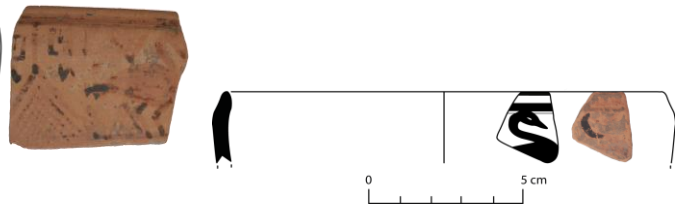

Fig. 8: K8. Dört *Metop*'lu Kuşlu *Kotyle* Parçası (Teos Kazı Arşivi, H. Ergin).

⁴⁹ Zunal 2015, 243-344, Fig. 3-4.

⁵⁰ Özgünel 1978, 17-26.

⁵¹ Walter-Karydi 1982, 8-31, Taf. 1-3.

⁵² Coldstream 2008, 298-301; Ersoy 1993, 305; Boardman 1967, 133; Kerschner 2001, 79; Hürmüzlü 2003, 277-278; von Miller 2019, Kat. Nr. 1376.

⁵³ Akurgal ve diğ. 2002, 99.

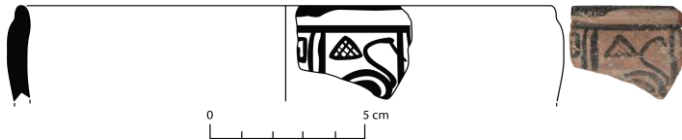

Fig. 9: K6. Dört *Metop*'lu Kuşlu *Kotyle* Parçası
(Teos Kazı Arşivi, H. Ergin).

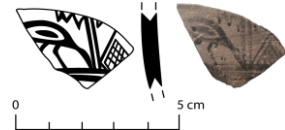

Fig. 10: K7. Dört *Metop*'lu Kuşlu *Kotyle* Parçası
(Teos Kazı Arşivi, H. Ergin).

ikinci *metop*'ta bulunan kuşun ince uzun gagası üçüncü *metop*'a taşmış vaziyettedir. **K7** (Fig. 10) numaralı gövde parçasında **K5** (Fig. 7) örneğinde olduğu gibi kuşun ayakları taban çizgisine tam oturmuş durumdadır. Fakat farklı olarak kuş yere eğilerek yem yiyor vaziyette tasvir edilmiştir. *Metop*'un üst kısmında sarkan yatay zikzak dolgu motifleri görülmektedir. Söz konusu kuş motifinin görüldüğü *metop*'larda dolgu amaçlı üçgen, ters üçgen gibi motifler kullanılması üç *metop*'lu kuşlu *kotyle*'lerin üretildiği dönemde kullanılan yeni bir özelliktir. Dolayısıyla bu parçaların üç *metop*'lu kuşlu *kotyle*'ler ile çağdaş ve dört *metop*'lu kuşlu *kotyle*'lerin son aşamasına, MÖ 7. yüzyılın ilk yarısına tarihlendiği düşünülmektedir⁵⁴.

Üç *Metop*'lu Kuşlu *Kotyle*'ler

Dört *metop*'lu kuşlu *kotyle*'ler ile benzer özelliklere sahip, hemen hemen çağdaş olarak üretilmiş bir gruptur⁵⁵. Bu grupta yer alan *kotyle*'lerin ağız kenarında bulunan derin çentik sığlaşmış ya da kaybolmuştur⁵⁶. *Kotyle*'ler yine derin gövdeye, ağız kenarının hemen altında hafifçe yukarı kalkık kulplara sahiptir. Kaideler daha yuvarlak bir görünüm alarak dar ve halka formundadır. Bezeme alanı yine hamur renginde bırakılmıştır. Üç *metop*'lu *kotyle*'lerin en önemli özelliği ana paneldeki *metop* sayısının üçe düşmüş olmasıdır⁵⁷. Teos üretimi üç *metop*'lu *kotyle*'lerde görülen standart şema ilk ve son *metop*'ta eşkenar dörtgen, orta *metop*'ta ise kuş motifi olmasıdır. Dördüncü *metop*'un ortadan kalkmasıyla *meander*'li ağaç motifi de ortadan kalkmış, *metop*'lar genişlemiş ve kuş motifleri bu genişlemeye bağlı olarak daha ince ve uzun görünüm almıştır. Samos örneklerinde *meander*'li ağaç figürünün kuş yerine orta *metop*'ta yer alması ve bu örneğin Samos üretimi olması Teos üretimi üç *metop*'lu *kotyle*'ler ile farklı olduğunu göstermiştir. Ayrıca Samos üretimi örneklerde taban bandı görülmemektedir⁵⁸. Kuşlar tıknaz yapıdan kurtularak daha ince ve gövdesinin içi taralı olarak yapılmaya başlanmıştır. *Metop*'lardaki genişleme daha çok doldurma motifi kullanma ihtiyacını da beraberinde getirmiştir. Ağız kenarından sarkan ya da alt çizgiye bitişik yapılmış, düz ve ters içi taralı üçgen motifi sıklıkla görülmektedir. Bu motif gibi yine N ve Z biçimli doldurma motifleri karşımıza çıkmaktadır. Paneli sınırlayan dikey çizgiler bazen ikinci frize dek ulaşmaktadır. İkinci frizde dört *metop*'lu *kotyle*'lerde görülen kelebek motifi bu

⁵⁴ Cook – Dupont 2003, 26-28. Benzer örnekler için bkz. Al Mina: Robertson 1940, 14, Fig 8: f; Emporio: Boardman 1967, 132, Pl. 42; Klazomenai Akpınar Nekropolisi: Hümmüzlü 2003, 270-272, Fig 55; Ephesos: Akurgal ve diğ. 2002, 47-48, Fig 17; Smyrna: Akurgal ve diğ. 2002, 99; Kerschner 2007, 238; Samos: Walter 1968, 40, Taf. 42-44; Delos: Dugas – Rhamaïos 1934, 13-15, Lev. 47; Aigina: Walter-Karydi 1982, 10, Taf. 1-3; Ephesos: von Miller 2019, 70-75; Kat. Nr. 36, 37, 72, 94, 96, 124, 125, 159, 201, 251, 315, 313, 314, 316, 351, 350, 352, 354, 590, 470, 468, 469, 786, 533, 535, 537, 536, 615, 616, 617, 618, 1487, 1750.

⁵⁵ Coldstream 2008, 299.

⁵⁶ Cook – Dupont 2003, 26.

⁵⁷ Zunal 2015, 249.

⁵⁸ Kerschner – Mommsen 2022, 187.

gruptaki örneklerde devam etmez. Yerine yatay bantlar arasında yer alan nokta dizisi ya da kalın, kısa çizgilerden oluşan motif dizisi karşımıza çıkar⁵⁹.

K9 (Fig. 11) ve **K10** (Fig. 12) numaralı örnekleri dört *metop*'lular grubundan ayıran en önemli özellik *metop*'ları ayıran dikey çizgilerin iki yerine üç adet olmasıdır. İki örneğin de yanlarında içi taralı eşkenar dörtgen motifleri bulunmaktadır. **K9** (Fig. 11) örneğinde ağız kenarındaki çentik henüz sığlaşmamış olup hala derin olduğu için bu grubun en erken örnekleri arasında olduğu düşünülmüştür. **K10** (Fig. 12) numaralı örnekte ağız kenarında bulunan çentik sığlaşmıştır. **K11** (Fig. 13) numaralı örnek, bu gruba ait kuş motifinin görülebildiği tek örnektir. Bu döneme ait örneklerde olduğu gibi kuşun gövdesi tıknaz yapıdan kurtulmuştur. İlk defa bu dönemde görülen kuşun gövdesinin içinin çapraz taranması söz konusu örnekte yer almaktadır⁶⁰. Kuşun bulunduğu *metop*'ta, doldurma motifi olarak dil motifi bulunmaktadır. Söz konusu örnekler MÖ 7. yüzyılın ilk yarısına tarihlenmiştir⁶¹.

Bu gruba dâhil edilen standart bezeme şemasına aykırı örnekler de bulunmaktadır. Sığacık Türbe Mevkii'ndeki kremasyon mezardan ele geçen bir *kotyle* farklı bezeme şeması taşımaktadır⁶². Diğer üç *metop*'lu *kotyle*'lerde olduğu gibi *metop*'lar dikey çift çizgiler ile ayrılmaktadır. Her iki yan *metop*'ta içi taralı eşkenar dörtgen bulunmaktadır. Farklılık ise kuşun olduğu orta *metop*'ta yatay üç frizden oluşan bir bezeme dizisi yer almasıdır. Aynı bezeme şeması **K12** (Fig. 14) numaralı örnekte de görülmekte, frizler içinde ilk sırada yatay zikzak, ikinci sırada S motifi, üçüncü sırada ise yay motifleri sıralı bir şekilde devam etmektedir. Bu türden friz bezemesi tek *metop*'lu *kotyle*'lerde görülmektedir. Söz konusu parçada uygulandığı gibi tek *metop*'lu *kotyle* ile üç *metop*'lu *kotyle*'nin bezeme şeması birleşmiş ve MÖ 8. yüzyılın son çeyreğinde birlikte kullanılmış olmalıdır.

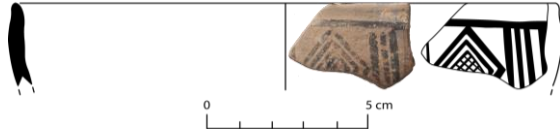

Fig. 11: K9. Üç *Metop*'lu Kuşlu *Kotyle* Parçası (Teos Kazı Arşivi, H. Ergin).

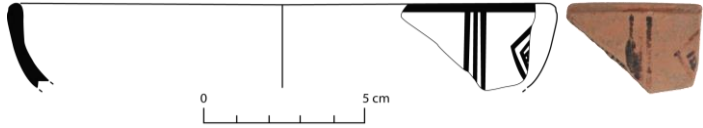

Fig. 12: K10. Üç *Metop*'lu Kuşlu *Kotyle* Parçası (Teos Kazı Arşivi, H. Ergin).

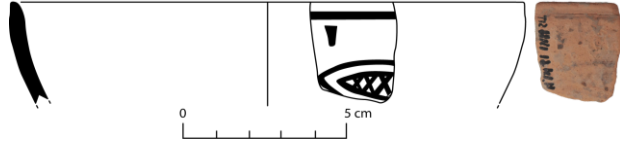

Fig. 13: K11. Üç *Metop*'lu Kuşlu *Kotyle* Parçası (Teos Kazı Arşivi, H. Ergin).

⁵⁹ Coldstream 2008, 298-301; Kerschner 1997, 189-193; Kerschner 1999, 19-20; Cook – Dupont 2003, 26-28; Akurgal ve diğ. 2002, 66; Hürmüzlü 2003, 273-274; Zunal 2015, 249; Özkan 2009, 60.

⁶⁰ Hürmüzlü 2003, 273-274.

⁶¹ Coldstream 2008, 250, Levha 61e. Benzer örnekler için bkz: Emporio: Boardman 1967, 133, Pl. 42; Klazomenai Akpınar Nekropolisi: Hürmüzlü 2003, 273-274, Fig. 55: 217/3, 217/4, 217/5, 217/6 ve Fig. 57: 219/1; Tarsus: Boardman 1965, 297, 298, Fig. 1; Samos: Walter 1968, Taf. 44: 267; Nif: Bilgin – Derin 2013, 97-113, Fig 7; Karia: Özgünel 2006, 55-56, 81-82, Lev. XLIVa, a1, Lev. XKLVIb, Lev. XLII a-c; Klaros: Zunal 2015, 249, Fig 5; Didyma: Schattner 2007, Abb. 99, Abb. 100, 10-16; Ephesos: von Miller 2019, Kat. Nr. 1275, 1339, 15391, 1752, 1757.

⁶² İren – Ünlü 2012, 311-314, Fig. 19, Cat. 17.

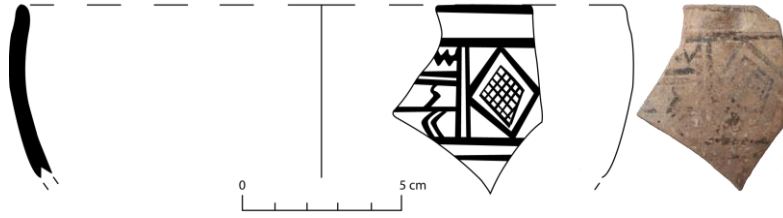

Fig. 14: K12. Üç *Metop*'lu Kuşlu *Kotyle* Parçası (Teos Kazı Arşivi, H. Ergin).

Tek *Metop*'lu Kuşlu *Kotyle*'ler

MÖ 8. yüzyılın son çeyreğinde *metop*'lu *kotyle*'ler ile çağdaş bir grup olan tek *metop*'lu *kotyle*'ler, bezeme şemalarındaki farklılık ile ayrılmaktadır. Form olarak *kotyle*'ler ile benzer özellikler taşıyan bu kâseler ağız kenarından derin çentikli, küresel ve derin gövdeli yapıdadırlar. Üç veya dört *metop*'a ayrılan bezeme paneli bu kez tek ve kulplar arasındaki tüm alanı kaplar vaziyettedir. Söz konusu panel içerisinde iki, üç ya da dört tane alt alta ince friz sıraları yer alır. Frizlerin içerisindeki motifler ise Erken Geometrik Dönem'den beri kullanılan zikzak motifi, ters ya da düz Z/S motifi, çizgi *meander*, içleri dolu kelebek motifi gibi motiflerdir. *Metop* sağda ve solda dörtlü ya da üçlü *triglyph* ile sınırlanır. Panelin üstünde ağız kenarı ile arasında ince bir bant, altta ise ince üçlü bant yer alır⁶³.

Söz konusu *kotyle*'lere en yakın örnekler Dirmil⁶⁴ ve Ialysos⁶⁵ kâseleridir. Dirmil örneğinde üç, Ialysos örneğinde ise dört friz yer alır⁶⁶. Türbe Mevkii'nden ele geçen *kotyle*'lerde hem üç hem de dört frizli örnekler mevcuttur⁶⁷. Yine söz konusu grubun örnekleri Al Mina⁶⁸, Delos⁶⁹, Samos⁷⁰ ve Karia⁷¹ bölgesinde birçok merkezde görülmektedir. Teos'ta ele geçen **K13** (Fig. 15) ve **K14** (Fig. 16) örnekleri üç frizden oluşmaktadır. İki parça da derin çentikli ağız parçasıdır. Her iki parçada da ağız kısmında derin çentik, ilk frizde zikzak, ikinci frizde ters Z ve en alt frizde iki dikey çizgi ile ayrılmış içi boyalı kelebek motifi yer almaktadır. **K14** örneğinde *metop*'un üç *triglyph* ile sınırlandığını görmekteyiz. Hemen hemen aynı form özelliklerini gösteren parçaların ağız çapları 16

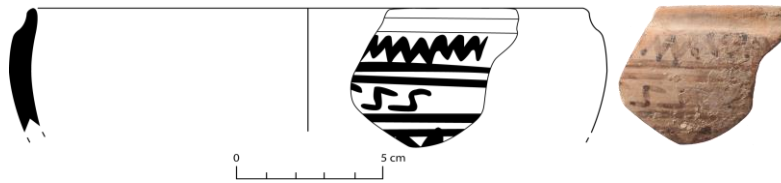

Fig. 15: K13. Tek *Metop*'lu Kuşlu *Kotyle* Parçası (Teos Kazı Arşivi, H. Ergin).

⁶³ Özkan 2009, 60; İren – Ünlü 2012, 313-321.

⁶⁴ Özgünel 1976, 34-36 Lev. XVI; Özgünel 2006, 62, Lev. XXXIVa.

⁶⁵ Jacobi 1929, 102-103, Fig. 96; D'Acunto 2017, 486, Fig. 28.

⁶⁶ Özgünel 1976, 34-36 Lev. XVI.

⁶⁷ İren – Ünlü 2012, 313-321, Cat. 18-22.

⁶⁸ Robertson 1940, Fig. 8g.

⁶⁹ Dugas – Rhomaios 1934, Lev. 28.

⁷⁰ Walter 1968, Taf. 41.

⁷¹ Özgünel 2006, 62, Lev. XXXIVa.

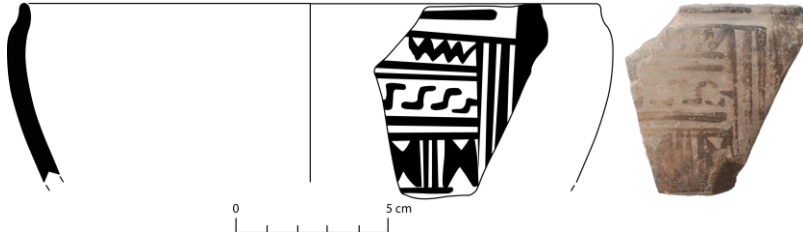

Fig. 16: K14. Tek *Metop*'lu Kuşlu *Kotyle* Parçası (Teos Kazı Arşivi, H. Ergin).

ile 20 cm arasında değişmektedir. Türbe Mevkii'ndeki *kotyle*'ler, Dirmil kâsesi ve Ialysos kâsesine göre daha geniş olan söz konusu örnekler bezeme şemalarındaki benzerlik nedeniyle MÖ 740 ile 705 tarihleri arasında üretilmiş olmalıdır.

Kuşlu *Skyphos*'lar

MÖ 7. yüzyılın başında üç *metop*'lu *kotyle*'ler ile çağdaş bir dönemde, *kotyle* formundan çıkan kâseler *skyphos* formunu almaya başlamıştır⁷². Üç *metop*'lu *kotyle*'ler ile benzer bezeme şemasını içeren söz konusu *skyphos*'lar küresel bir forma sahiptir ve *kotyle*'ye göre daha sığ formdadır. Önceki grupta görülen ağız kenarındaki çentik, çok sığ bir şekil almış ya da tamamen ortadan kalkmıştır. Bezeme alanındaki en büyük farklılık bezeme panelinin ortadan kalkmasıdır. Kâse üzerinde yine kulplar arasında bezeme kuşağı yer alır ve üç *metop*'tan oluşur. Her iki yan *metop*'ta eşkenar dörtgen motifi görülmeye devam ederken kuşun olduğu *metop* daha çok genişlemiştir. Kuşun olduğu *metop*'ta farklı bir doldurma motifi olarak halka motifi görülmektedir. Halka motifine ek olarak ağız kenarına asılı dil motifi ve ters üçgen motifi kullanılmaktadır. Kuş motifinde göz detayı bazı örneklerde unutulmuştur ve motif daha az özenli yapılmaya başlanmıştır. Bezeme kuşağının altında üçlü yatay bant bulunmaktadır. Gövde altı ise ya tamamen firnisli ya da içi boş ışın motifi ile kaplıdır. Kaidelerde hem disk hem de halka kaide görülmektedir. Disk formulu kaidede oturma düzlemi üçgen kesitli ve ortasında yer alan oyuğu sığ yapılmıştır⁷³. **K15** (Fig. 17) örneğinde *metop* içerisinde içi taralı eşkenar dörtgen bezemesi görülmektedir. Bezeme motifleri özenli ve ince çizgilerden oluşmaktadır. Parça içe eğimli, yuvarlatılmış ağızlı olup *kotyle*'lerde görülen çentik görülmediği için MÖ 675-640 yıllarına tarihlenmektedir⁷⁴.

Kuşlu *skyphos*'ların en geç örneklerinde bezeme şemasındaki en büyük fark, kuş motifinin altındaki bandın kalkması ve gövde altındaki ışın motifinin kuş motifine kadar uzamasıdır⁷⁵. Kuş motifinin yapılışı daha özensiz bir hal almış ve boyu uzamıştır. Boynu ince bir S biçimindedir. Gövde ve bacaklar erken örnekler nazaran daha uzun yapılmıştır. Kuş motifinin altında bazen yatay bant uygulaması devam etse de kuşun bacaklarının banttan taştığı görülmektedir. Söz konusu kâselerde artık sadece disk kaide kullanılmaktadır. Disk kaide kalın ve ortası derin oyukludur. İç yüzde hamur rengi bant görülmeye devam eder. *Tondo*'da ise merkezde boya ve etrafında

⁷² Coldstream 2008, 299-300.

⁷³ Coldstream 2008, 298-301; Ersoy 1993, 309-311; Cook – Dupont 2003, 26; Hürmüzlü 2003, 273-274. Benzer örnekler için bkz. Sardeis: Greenewalt 2010, 484, Res. 119-120; Klazomenai: Ersoy 1993, 311, Pl. 191; Miletos: Grave 1975, 35-59, Taf. 24.

⁷⁴ Coldstream 2008, 298-301; Cook – Dupont 2003, 26-28; Hürmüzlü 2004, 85, Fig. 16.

⁷⁵ von Miller 2019, 77-80.

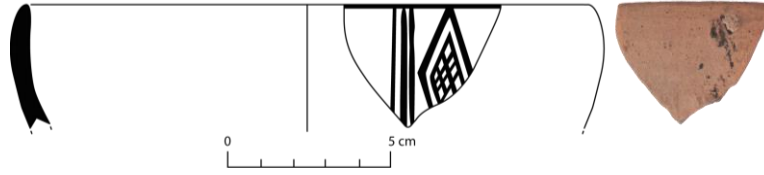

Fig. 17: K15. Kuşlu *Skyphos* Parçası (Teos Kazı Arşivi, H. Ergin).

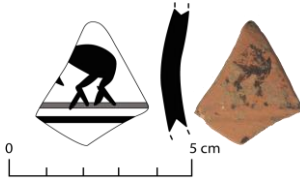

Fig. 18: K16. Kuşlu *Skyphos* Parçası (Teos Kazı Arşivi, H. Ergin).

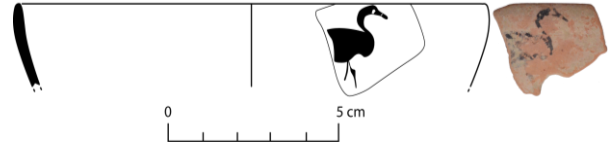

Fig. 19: K17. Kuşlu *Skyphos* Parçası (Teos Kazı Arşivi, H. Ergin).

rezerve bantlar yer alır. İç yüzde zaman zaman beyaz boya görülmektedir⁷⁶. Teos'ta ele geçen **K16** (Fig. 18) numaralı örnek, üzerinde kuş betimi olan bir gövde parçasıdır. Bacakları, gövdesi ve kuyruğunun ucu korunmuş olan kuşun ayakları, oturduğu yatay banttı hafif taşmış vaziyettedir. **K17** (Fig. 19) numaralı ağız parçasında ise boşlukta yer alan kuş motifi bulunmaktadır. Bu parçada yer alan kuşun bodurluktan kurtulup uzadığı, boynunun S şeklini aldığı ve ayaklarının altında bir taban çizgisi olmadığı görülmektedir. Kuşun göz bölgesindeki boyanın bir kısmı korunmamıştır **K16** (Fig. 18) ve **K17** (Fig. 19) numaralı parçalarda ayakların taban çizgisinden taşması ve taban çizgisinin tamamen yok olması gibi geç özellikler göz önüne alındığında söz konusu parçaları geç dönem kuşlu *skyphos*'lar arasına dâhil etmek doğru olacaktır. Bu gruba ait parçalar MÖ 620-600 yıllarına tarihlenmektedir⁷⁷.

Rozetli *Skyphos*'lar

Rozetli *skyphos*'lar ya da rozetli kâseler olarak adlandırılan kâseler adını kulplar arasında bulunan rozet motifinden almaktadır. Söz konusu kâseler, Dupont ve Kerschner'e göre Kuzey İonia'da üretilmiş olup bu fikir kil analizleri ile de desteklenmiştir⁷⁸. Daha sonra üretim yerlerinin Teos olduğu kesinleşen rozetli *skyphos*'lar, kuşlu *skyphos*'lar gibi çok geniş bir yayılım alanına sahip olup Smyrna⁷⁹, Klazomenai⁸⁰, Abdera⁸¹ ve Samos⁸² gibi birçok merkezde ele geçmiştirler. Rozetli kâselerin formu kuşlu kâselerin formunu taşımaya devam eder⁸³. Fakat rozetli kâseler ile

⁷⁶ Coldstream 2008, 298-301; Cook – Dupont 2003, 26.

⁷⁷ Coldstream 2008, 298-301; Cook – Dupont 2003, 26. Benzer örnekler için bkz. Ephesos: Kerschner 1997, 119, 128, 190, Taf. 4: 22, Taf. 6: 42-43; Kerschner 2001, 79-80; Kadioğlu ve diğ. 2015, 351-352, Res. 4; von Miller 2019, 677, 950, 1062, 1274, 1215, 1275, 1342, 1326, 1385, 1764, 1762; Klazomenai: Hürmüzlü 2003, 281, Fig. 25: 112/12, 112/13, Fig. 42: 188/3, 188/4, Fig. 44: 192/13, 192/14, 192/15, Fig. 49: 205/4, 205/5, 205/6 ve Fig. 51: 208/4, 208/16, 208/17; Tocras: Boardman – Hayes 1973, 21; Naukratis: Price 1924, 185, Fig. 7; Didyma: Schattner 2007, Abb. 112.

⁷⁸ Dupont 1983, 40-41; Akurgal ve diğ. 2002, 70-71; Kerschner 2007, 238; Kerschner – Mommsen 2022, 186-189.

⁷⁹ Akurgal ve diğ. 2002, 70-71.

⁸⁰ Ersoy 1993, 307; Ersoy – Koparal 2007, 54.

⁸¹ Koukouli-Chrysanthaki 1994, 42.

⁸² Walter-Karydi 1973, 21.

⁸³ Kinch 1914, 170.

geometrik bezeme anlayışı terk edilmiştir⁸⁴. MÖ 7. yüzyılın son çeyreği ile MÖ 6. yüzyılın ikinci yarısına kadar üretilmişlerdir⁸⁵. Bu çalışmadaki örnekler alt grupta yapılmadan tek başlık altında değerlendirilmiştir.

Rozet formu iki farklı şekilde gözlemlenmektedir. Yıldız biçimli rozetler, merkezde yer alan bir noktanın etrafındaki noktalar ile arasında ince bir hat olduğu örneklerdir. Nokta rozetlerde ise bu hat ortadan kalkmış, rozetler merkezde bir nokta ve onun etrafında bağımsız altı ya da sekiz noktadan oluşmaktadır⁸⁶.

Grubun en erken örneklerini, *metop* anlayışı tamamen yok olmadan önce *metop*'lar içine rozet motifi işlenerek rozetli *skyphos*'lara geçiş yapılan örnekler oluşturur. Geometrik anlayışın devam ettiği bu örneklerde üç ya da iki dikey çizgi tarafından ayrılan genellikle üç *metop* içerisinde rozet figürü bulunmaktadır. Benzer örnekler göz önüne alındığında *metop* kullanılan kâseler MÖ 7. yüzyılın sonları ile 6. yüzyılın başlarına tarihlenmektedir⁸⁷. Yıldız biçimli rozet kullanılan *metop*'lu rozetli *skyphos*'larda genellikle düğme formlu kaide gözlemlenir. Söz konusu kaidenin merkezinde küçük bir oyuk bulunur. Nokta biçimli rozet kullanılan örneklerde ise genellikle halka kaide bulunmaktadır. Kaidenin hamur renginde bırakılmış *tondo*'sunda yıldız motifi görülmektedir. Her iki tipte de *tondo* hariç iç yüzü tamamen firnisli olan örneklerde beyaz-kırmızı ek boya kullanılan ince bantlar bulunmaktadır. Yıldız biçimli rozetlerin kullanımına göre daha geç bir tarih verilen nokta rozetliler MÖ 6. yüzyılın ilk çeyreğine tarihlenmektedir⁸⁸.

Teos örnekleri içerisinde yer alan **K18** (Fig. 20) numaralı parça söz konusu gruptaki örneklerle benzemeyen özgün bir bezemeye sahiptir. Dört dikey çizgi ile *metop*'lara ayrılması ve *metop* içerisinde rozet bulunması nedeniyle bu gruba dâhil edilmiştir. Parçanın üzerinde yer alan rozet ne nokta ne de yıldız biçimindedir. Olasılıkla on iki/on üç yapraktan oluşan, yaprakları merkez-

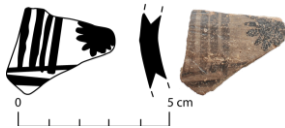

Fig. 20: K18. Rozetli *Skyphos* Parçası (Teos Kazı Arşivi, H. Ergin).

Fig. 21: K19. Kâse Kaidesi Parçası (Teos Kazı Arşivi, H. Ergin).

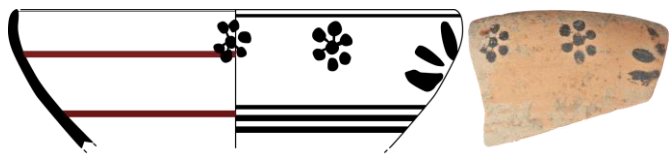

Fig. 22: K20. Rozetli *Skyphos* Parçası (Teos Kazı Arşivi, H. Ergin).

⁸⁴ von Miller 2019, 79-81.

⁸⁵ Cook - Dupont 2003, 26-27; Kerschner 2007, 238.

⁸⁶ Hürmüzlü 2003, 295.

⁸⁷ Ersoy 1993, 368; Cook - Dupont 2003, 26-27.

⁸⁸ Ersoy 1993, 362-364.

den gelişigüzel şekilde ayrılmış bir çiçek motifidir. Motifin büyüklüğü *metop*'ları oluşturan bantlar ile orantılıdır. Yani söz konusu motif, doldurma motifi olamayacak kadar büyüktür ve bulunduğu *metop*'un içini hemen hemen kaplamıştır. Cidarı, *metop*'lu rozetli kâselerde olduğu gibi kalındır. Kuşlu *skyphos*'lardan rozetli *skyphos*'lara geçişte kullanılmış olabilecek, olasılıkla yerel bir bezemedir olmalıdır. Söz konusu parça MÖ 7. yüzyıl sonu ile MÖ 6. yüzyıl başlarına tarihleniyor olmalıdır.

Geometrik anlayışın terk edilmeye başlamasıyla bezeme şemasını sınırlayan *metop*'lar ortadan kalkmış, motifler bezeme alanına bağımsız olarak yapılmaya başlamıştır⁸⁹. Bu grupta öncü olarak kullanılan yıldız rozetler kulp kuşağında üç ya da beş adet yer alırlar. Gövde altı çoklu bant, iç yüzde beyaz-kırmızı-beyaz bant uygulaması rozetli *skyphos*'larda sık görülen uygulamalardır. Genellikle *tondo* hamur renginde bırakılıp yıldız motifi ya da rezerve nokta içerir. Ortası çukurlaştırılmış disk kaide yaygındır⁹⁰ (**K19**, Fig. 21). Teos'ta ele geçen **K20** (Fig. 22) numaralı örnekte kulplar arasındaki bezeme alanında iki adet yıldız biçimli rozet korunmuştur. Rozet dışında bir adet çiçek motifi kâsenin kulp kenarı bezemesi olmalıdır. Benzer örneklerde olduğu gibi gövde altında üçlü bant bulunur. İç yüzde iki adet kırmızı ince bant yer almaktadır. Söz konusu parçalar MÖ 620-590 yıllarına tarihlenmiştir⁹¹.

Yıldız rozetlerde görülen noktaları merkeze bağlayan ince hattın ortadan kalkmasıyla merkezde bir nokta ve çevresinde altı ya da sekiz bağımsız nokta tarafından kuşatılan nokta rozet bezemesi ortaya çıkmıştır. Noktalar arasında ölçüsel orantısızlıklar mevcuttur. Diğer rozetli *skyphos*'lar ile aynı form özellikleri gösteren söz konusu kâselerde hem halka hem de disk kaide kullanılmaktadır. Rozetler bir standart çerçevesinde yerleştirilirken gövde altı bezemesi farklılıklar göstermektedir⁹². Gövde altı çok sayıda bant ya da ışın motifleri içeren örnekler çok yaygındır. Bu örneklerde iç yüz *tondo* dışında tamamen boyalı ve *tondo*'sunda beş ya da altı kollu yıldız motifi bulunur. İç yüzde yine beyaz-kırmızı-beyaz bant uygulaması devam eder. Yıldız rozette olduğu gibi rozetler eşit uzaklıklarla kulp hizasında yerleştirilmişlerdir. Tek rozetli *skyphos*'larda ise çok rozetli *skyphos*'lardan farklı olarak bezeme kuşağında merkezde tek rozet ve kulpların hemen yanında dikey çizgi grupları yer almaktadır⁹³. Bezeme alanı altta bir ya da iki yatay bant ile sınırlandırılır. Kaide her zaman halka kaide formundadır. MÖ 6. yüzyılın ilk çeyreğine tarihlenen erken örneklerde kulpların her iki yanında yer alan dikey çizgi sayısı yediyi geçmez ve kalın formdadır. MÖ 6. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen geç örneklerde ise daha ince cidar söz konusudur. Bu örneklerde kulplar ağız aşacak şekilde diyagonal olarak yapılmıştır. Kulpların her iki yanında yer alan dikey çizgilerin sayısı artmıştır ve bezeme için bırakılan alan daralmıştır. İç yüzde rulet bezemesinin görülmesi geç örneklerde yer alan yeni bir özelliktir⁹⁴. *Tondo* hariç kabın içi tamamen boyalıdır. *Tondo*'nun merkezinde kırmızı boya ile yapılmış bir nokta ve onu çevreleyen çemberler bulunur⁹⁵ (**K21**, Fig. 23).

⁸⁹ von Miller 2019, 79-81.

⁹⁰ Hürmüzlü 2003, 295, Fig 49: 205/7; Utili 1999, 149-150, Fig. 2.20.

⁹¹ Cook – Dupont 2003, 26-27; Hürmüzlü 2004, 83, Fig. 18; Hürmüzlü 2011, 108-109, Abb. 24.

⁹² Ersoy 1993, 370; Hürmüzlü 2003, 296-299.

⁹³ Hürmüzlü 2003, 300-301.

⁹⁴ Ersoy 1993, 366-367; Hürmüzlü 2003, 300.

⁹⁵ Benzer örnekler için bkz: Klazomenai: Ersoy 1993, 370; Tocra: Boardman – Hayes 1973, 20-24, Fig. 9, Pl. 2031-2032; Vroulia: Kinch 1914, 138, Pl. 25:12; Kaninia – Schierup 2014, 89-129; Naukratis: Price 1924, 197, Fig. 10; von Miller 2019, 79-81; Kat. Nr. 992, 993, 947, 1064, 1065, 1276, 1343, 1766.

Fig. 23: K21. Rozetli *Skyphos* Parçası (Teos Kazı Arşivi, H. Ergin).

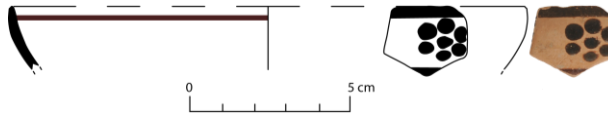

Fig. 24: K22. Rozetli *Skyphos* Parçası (Teos Kazı Arşivi, H. Ergin).

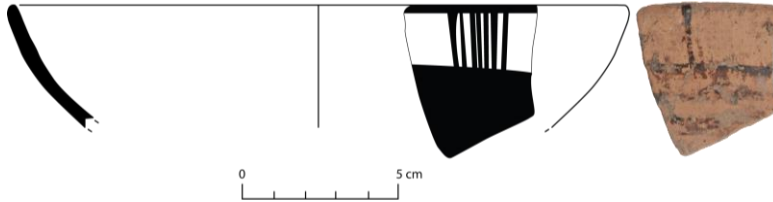

Fig. 25: K23. Rozetli *Skyphos* Parçası (Teos Kazı Arşivi, H. Ergin).

K22 (Fig. 24) numaralı parçada dışta ağız kenarında ince bir bant ve onun altında bir adet nokta rozet bulunmaktadır. Rozet motifi, merkezi bir nokta etrafında altı adet büyüklükleri birbirinden farklı noktadan oluşmaktadır. İç yüzleri sulandırılmış firnislidir. **K23** (Fig. 25) numaralı parça, tek rozetli *skyphos*'ların kulplarının yanında yer alan çoklu dikey çizgi gruplarını içermektedir. Söz konusu örnekler MÖ 6. yüzyılın ilk yarısına tarihleniyor olmalıdır⁹⁶.

Bantlı *Skyphos*'lar

MÖ 7. yüzyılın sonlarından MÖ 6. yüzyılın sonuna dek kullanılan bantlı *skyphos*'lar, dış yüzlerinde bulunan yatay bantlar sebebiyle bu şekilde adlandırılmışlardır. Kullanıldıkları dönemlerde form ve bezeme farklılıkları görülmüştür⁹⁷.

Bantlı *skyphos*'lar arasında en belirgin ayırt edilebilen grup dış yüzünde üçlü bant grupları bulunan kâselerdir. Bu grubun erken örnekleri yuvarlatılmış dik profile sahip olup diğer örneklerden daha kalın cidarlıdır. Kulplar ağız kenarına paralel yer almaktadır. Bu örneklerde genelde disk kaide bulunmakta olup halka kaide de nadiren kullanılmıştır. İç dekorasyonda kabın içi tamamen boyalıyken rezerve bant uygulaması vardır. *Tondo*'da hamur renginde bırakılan daireler

⁹⁶ Ersoy 1993, 366-367; Hürmüzlü 2003, 300.

⁹⁷ Boardman 1967, 134.

bulunur. Rezerve bantların yanı sıra beyaz-kırmızı-beyaz bant uygulamaları devam ettirilmiştir⁹⁸. Teos'ta ele geçen **K24** (Fig. 26) numaralı örnekte ise ağız kenarında bulunan üç adet ince bantın yanı sıra kulp kuşağında belli belirsiz boya izleri mevcuttur. Bu örnekte bantların kırmızı boya ile yapıldığı görülmektedir.

Gövdesinde, kulp kuşağında rezerve bant bulunan örnekler farklı bir grubu oluşturmaktadır. Dış yüzde tamamen siyah boya hâkim olup yalnızca kulp hizası rezerve hamur renginde bırakılmıştır. Gövde altında hamur rengi ince bantlar bulunur. *Tondo*'da hamur rengi bantlar görülür. Grubun erken örneklerinde disk kaide yaygın olarak kullanılmıştır. Ayrıca ağız kenarından gövdeye geçiş vurguludur. Geç örneklerde daha çok halka kaide kullanılmaya başlanmıştır. Gövde derinliği artmış, iç yüzünde ek kırmızı boya kullanılmıştır⁹⁹. Klazomenai-Akpınar örnekleri MÖ 650 ile 580 yılları arasına tarihlenmektedir¹⁰⁰. Söz konusu rezerve bantlı *skyphos*'lar MÖ 6. yüzyılın ikinci çeyreğine kadar kullanılmıştır.

Kalın bantlı *skyphos*'lar ise önceki gruplara göre daha ince cidara sahip ve halka kaideli formdadır. Ağız kenarında ince bant, gövdesinde bir ya da iki kalın bant bulunur. Erken örneklerde ağız kısmı yuvarlatılmış hafif dışa açıktır. Halka kaidenin oturduğu düzlem düz biçimlidir.

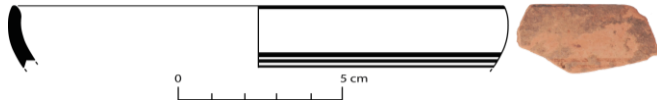

Fig. 26: K24. Bantlı *Skyphos* Parçası (Teos Kazı Arşivi, H. Ergin).

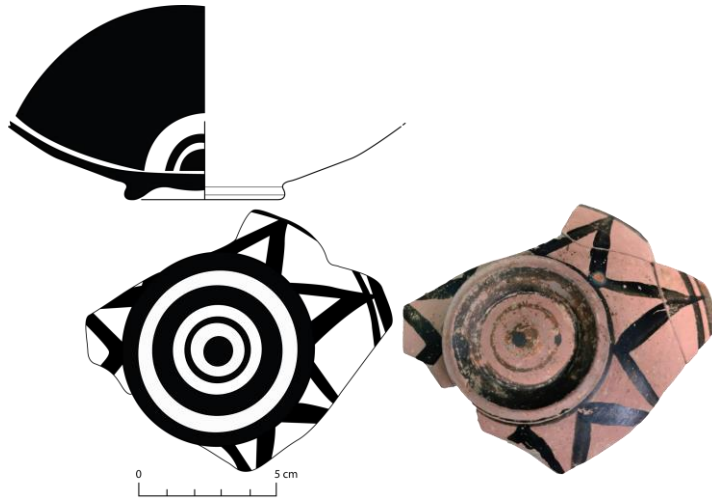

Fig. 27: K25. Kâse Kaidesi Parçası (Teos Kazı Arşivi, H. Ergin).

⁹⁸ Benzer örnekler için bkz. Klazomenai: Ersoy 1993, 373-374; Hürmüzlü 2003, 283-285, Fig. 2: 5/2, Fig. 3: 9/3- 13/2; Abdera: Skarlatidou 1985, 99-108; Assos: Utili 1999, 153-154, Abb. 3: 42-45; Histria: Lambrino 1938, 64 Fig. 31a; Tocra: Boardman – Hayes 1973, 23, Pl. 12: 2015-2018-2021; Samos: Walter-Karydi 1982, 300-302, Taf. 36; Khios: Boardman 1967, 134.

⁹⁹ Kerschner 1999, 19-20; Hürmüzlü 2003, 289.

¹⁰⁰ Hürmüzlü 2003, 289-291, Fig. 21: 113/4, Fig. 33: 139/3, 139/17, Fig. 36: 168/1 ve Fig. 47: 197/2, Fig. 42: 188/1.

İç dekorasyon tamamen siyah boyalıdır. *Tondo*'da yine hamur rengi ince bant uygulaması devam etmektedir. Geç örneklerde ise cidar kalınlığı oldukça azalmıştır. İç yüzde bazen rulet izleri kullanılmıştır. Gövde altı düz bırakıldığı gibi **K25** (Fig. 27) numaralı örnekte olduğu gibi ışın motifi ile de bezenmiş olabilir¹⁰¹. Söz konusu *skyphos*'lar Klazomenai¹⁰², Abdera¹⁰³, Didyma¹⁰⁴ ve Tenedos'ta¹⁰⁵ ele geçmiştir. Bu gruba ait *skyphos*'lar MÖ 580 ile 500 yılları arasına tarihlenmiştir.

Teos örnekleri ele alındığında genellikle çok küçük parçalar olduğu için bunları rezerve bantlı ya da kalın bantlı olarak ayırmak oldukça zordur. İnce cidarlardan oluşan ve rezerve bırakılan alan diğerlerine göre daha geniş olan parçalar, gövdesi rezerve bantlılar arasında değerlendirilebilir (**K26**, Fig. 28). Rezerve alanın altındaki bant kuşağından itibaren kırık oldukları için gövde dekorasyonunda kaç adet bant kullanıldığı anlaşılamamıştır.

K27 (Fig. 29), **K28** (Fig. 30) numaralı örnekler gövdede en az iki adet bant içerdiği belirgin olan parçalardır. Rezerve alanında daralma olmasından ve gövdede iki bant kullanılmasından dolayı bu parçaların kalın bantlı *skyphos*'lar oldukları düşünülmüştür. **K27** (Fig. 29) numaralı örnekte gövdede yer alan kalın bant kırmızı boya kullanılarak yapılmıştır. Ayrıca söz konusu parçada kalın bantlı *skyphos*'ların geç evresinde görülen iç yüzde rulet uygulaması görülmektedir¹⁰⁶. **K28** (Fig. 30) numaralı parçada ise iç yüzde kırmızı ek boya kullanılarak iki adet bant uygulanmıştır.

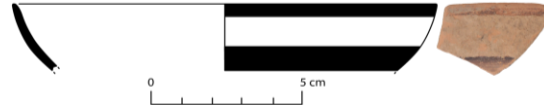

Fig. 28: K26. Bantlı *Skyphos* Parçası (Teos Kazı Arşivi, H. Ergin).

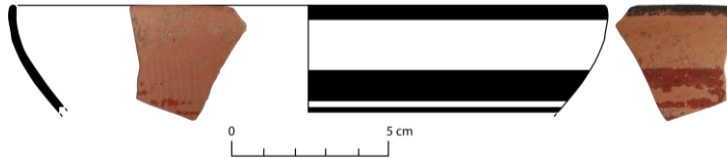

Fig. 29: K27. Bantlı *Skyphos* Parçası (Teos Kazı Arşivi, H. Ergin).

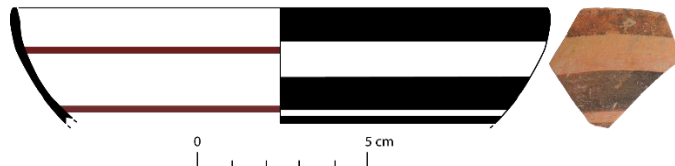

Fig. 30: K28. Bantlı *Skyphos* Parçası (Teos Kazı Arşivi, H. Ergin).

¹⁰¹ Kerschner 1999, 19-20; Ersoy 1993, 375-378.

¹⁰² Hürmüzlü 2003, 293, Fig. 12: 60/1, Fig. 17: 85/1, 8512, Fig. 18: 100/2, Fig. 27: 119/1 ve Fig. 28: 123/3, 124/2, Fig. 6: 34/1, 34/2 ve Fig. 12: 63/2.

¹⁰³ Koukouli-Chrysanthaki 1994, 46.

¹⁰⁴ Schattner 2007, Abb. 97.

¹⁰⁵ Özkan 1993, 99-100.

¹⁰⁶ Kerschner 1999, 19-20; Ersoy 1993, 375-378.

SONUÇ

MÖ 8. yüzyılın ikinci yarısı ile MÖ 6. yüzyılın ilk yarısı aralığında Teos'un seramik endüstrisinde yaşadığı parlak dönem, arkeometrik analizler sonucunda kanıtlanmış ve Teos'ta oldukça geniş bir alana ihracat yapan bir atölye olduğu tespit edilmiştir. Kentte yapılan kazı çalışmalarında çoğunlukla Hellenistik Dönem ve sonrasına ait yapılarda dolgu toprak içerisinde ele geçen kâse parçaları, arkeometrik analiz sonuçlarını arkeolojik açıdan doğrulamış ve desteklemiştir (Fig. 31-32). Söz konusu parçaların kentteki buluntu yerlerine göre oransal dağılımı aşağıda verilen grafikteki gibidir (Fig. 31).

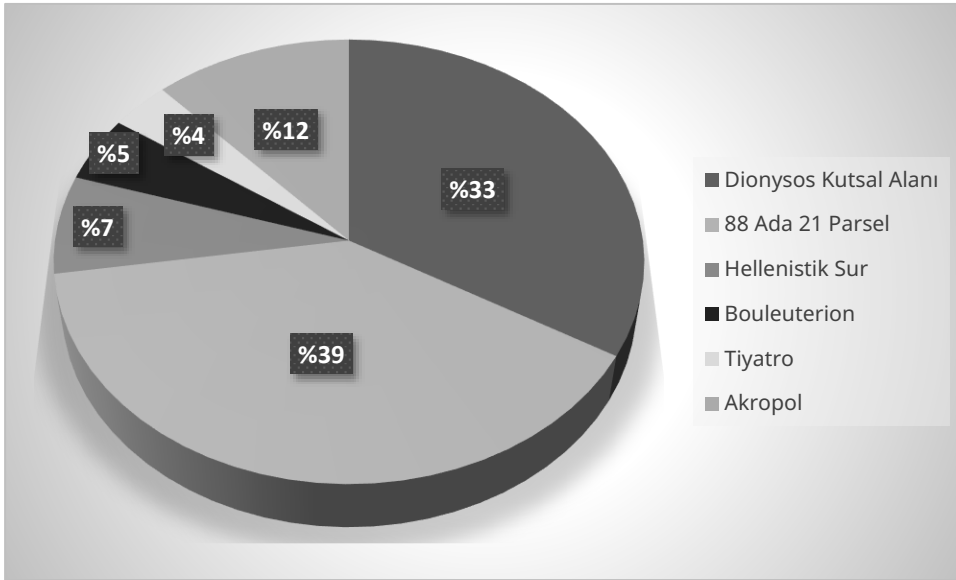

Fig. 31: Teos Kâselerinin Kentteki Buluntu Yerlerine Göre Oransal Dağılımı.

Değerlendirilen kâseler arasında Dionysos Kutsal Alanı'nda ana kaya yarığı içerisinde dolgu olarak ele geçen *kotyle*'ler buluntuların çoğunluğunu oluşturmuştur. Ele geçen kâse grubu Dionysos Kutsal Alanı'nın yer aldığı alanda veya çok yakınında, Hellenistik Dönem öncesinde dini amaçlı kullanım olabileceğini düşündürmüştür. Kutsal alanların konumlarının tesadüfen seçilmediği genellikle kendinden önceki dönemlerde dini amaçlı kullanılan alanların tekrar kullanıldığı düşünüldüğünde bu durum Teos Dionysos Kutsal Alanı'nda da geçerli olabilir. Ancak mevcut arkeolojik veriler kutsal alanın Geometrik ve Arkaik Dönemler'deki kullanımı ve dini aktivitelerini yorumlamak için yeterli değildir. Ayrıca kentin Akropolis'inde yapılan kazı çalışmalarında Hekatompedon olarak adlandırılan tapınak ile sunak arasında kalan alanda yapılan çalışmalarda MÖ 630-590 yıllarına tarihlenen seramik parçaları ele geçmiştir.

Teos'ta ele geçen, makale kapsamında incelenen kâse parçaları, başta Batı Anadolu olmak üzere birçok farklı merkezden ele geçen kâse parçalarıyla tipolojik olarak karşılaştırılmış olup benzer örnekler ilgili dipnotlarda belirtilmiştir. Teos üretimi olarak atfedilen kâse parçalarının pürüzsüz ve kaliteli bir yüzeye ve ince gözenekli kil özelliğine sahip oldukları gözlemlenmiştir. M. Kerschner'in yaptığı değerlendirmelere göre Batı Anadolu'da farklı merkezlerden ele geçen ve

Teos üretimi olan kâselerde, kil özelliklerinden dolayı standart ve turuncu seri olmak üzere iki üretim tipi tespit edilmiştir. Teos'ta ele geçen parçalarda da bu iki üretim tipi gözlemlenmiştir. Bunun yanı sıra grimsi hamurlu, üzerinde kahverengimsi ve bej astar bulunduran kâse parçalarının da kazı çalışmalarında çok sayıda bulunmuş olması farklı bir üretim tipi daha olduğunu ortaya koymuştur. MÖ 8. yüzyılın sonuna ve 7. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen bu kâselerin varlığı, Teos'ta en az üç farklı atölyede üretim yapıldığı düşüncesini doğurmuştur. Bezeme şemasına göre gruplandırılan Teos kâselerinde MÖ 8. yüzyılın ikinci yarısından 6. yüzyılın ilk yarısına kadar form ve bezemelerde değişiklikler gözlemlense de talep gören standart motiflerin dışına çıkılmadığı tespit edilmiştir (Fig. 33). Büyük bir ihracat gücüne sahip Teos atölyeleri bu standardın dışına çıkmayarak ürünlerini, Geç Geometrik ve Arkaik Dönem seramik endüstrisinde, bezeme şeması ve kil kalitesiyle öne çıkarmış olmalıdır. Tarsus- Gözlükule kazılarında ele geçen ve MÖ 12. yüzyıla tarihlenen Teos üretimi seramiğin varlığı bu endüstrinin Geç Geometrik Dönem'de ortaya çıkmadığını, Teos'un Bronz Çağ'da üretim yaptığı ve ihracat yaptığı sonucunu ortaya koymuştur. Kentin geç dönem yapılarında yürütülen kazı çalışmalarında bulunan kâse parçaları, "Kuşlu *Kotyle/Skyphos* Atölyesi" olarak literatüre geçen ve büyük ölçekte ihracat yapan Teos Atölyelerinin bezeme repertuarının nasıl olduğunu anlamamıza olanak sağlamıştır. Son yıllarda Teos'ta yürütülen kazı çalışmalarında ortaya çıkan yeni erken dönem yapılarının varlığı ile birlikte özellikle MÖ 6. yüzyıl seramiklerinin sayısı hızla artmış, söz konusu parçalar ile birlikte makaleye konu olan bezeme repertuarları çeşitlenmiştir. Yeni kazı buluntularının değerlendirilmesinin ardından Teos üretimi kâselerin tipolojik özellikleri ile ilgili yeni sonuçlar ortaya konacaktır.

TEŞEKKÜR

Üniversite eğitimime başladığım ilk yıldan bugüne kadar mesleğe dair bildiğim her şeyi bana öğreten; ilgisini ve hoşgörüsünü benden hiçbir zaman esirgemeyen tez danışmanım, hocam Prof. Dr. Musa KADIOĞLU'na sonsuz şükran borçluyum. Kendisine, öğrenci ve arkeolog olarak geçirdiğim 15 yıl boyunca ekibinin bir parçası olmamı sağladığı için, Teos kazı deposunun kapılarını bana açıp hiçbir imkânı sakınmadan kazı malzemesi öğrenmeme ve çalışmama olanak sağladığı için; en önemlisi tanıştığımız günden bugüne bana güvendiği ve emek verdiği için çok teşekkür ederim. Meslek hayatım boyunca bilgilerini benden esirgemeyen tüm hocalarıma; her zaman desteklerini hissettiğim, yolculuğumu hep keyifli hale getiren dostlarıma, ekip arkadaşlarıma; en iyi takım arkadaşım, eşim Görkem Yenice'ye ve bugüne kadar bir parçası olmaktan her zaman gurur duyduğum canım ailem; annem Handan Ergin, babam Haluk Ergin ve kardeşim Hazar Ergin'e çok teşekkür ederim.

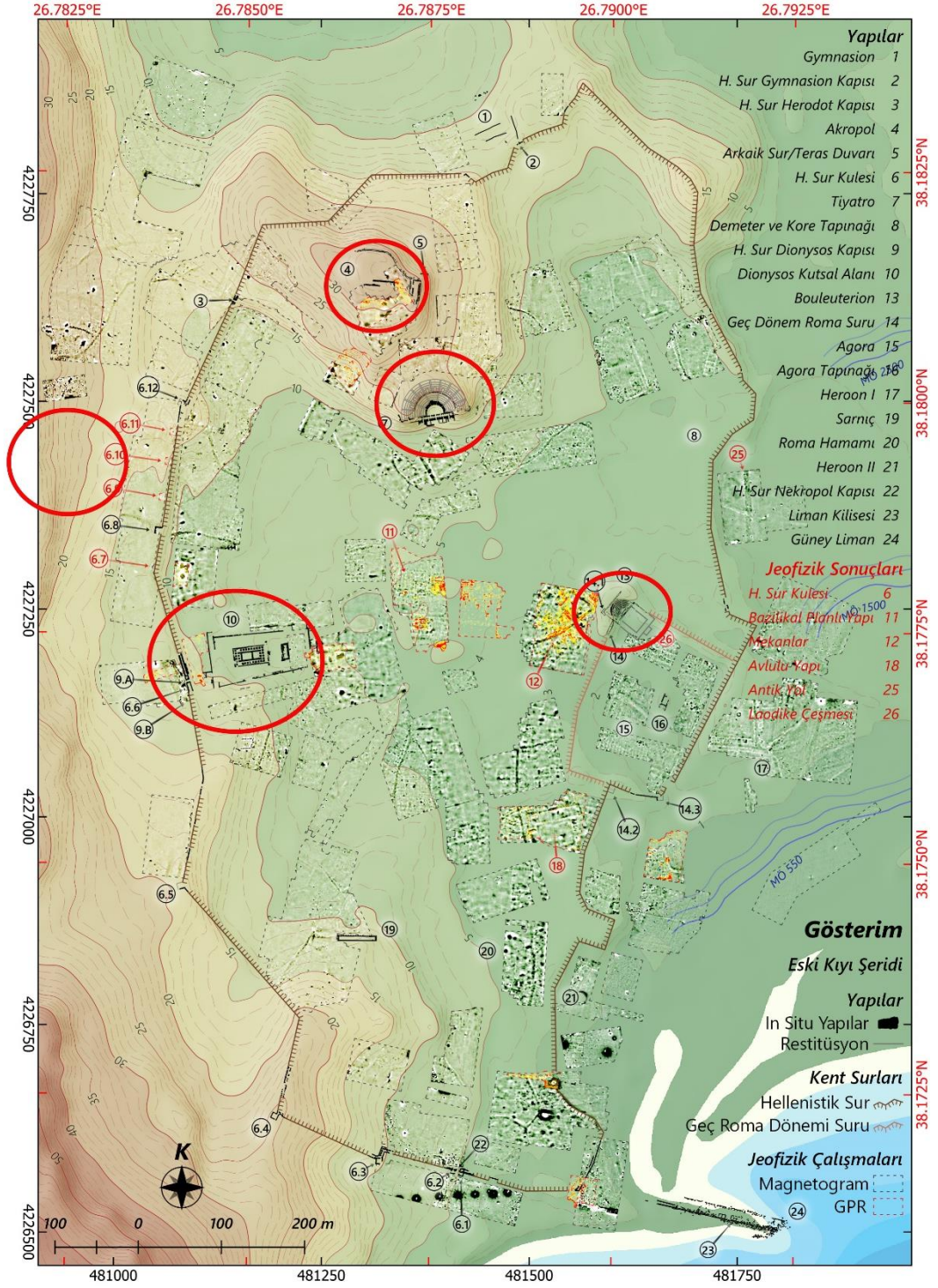

Fig. 32: Teos Kâselerinin Buluntu Yerlerine Göre Dağılımı (Kadioğlu 2021, Plan 3).

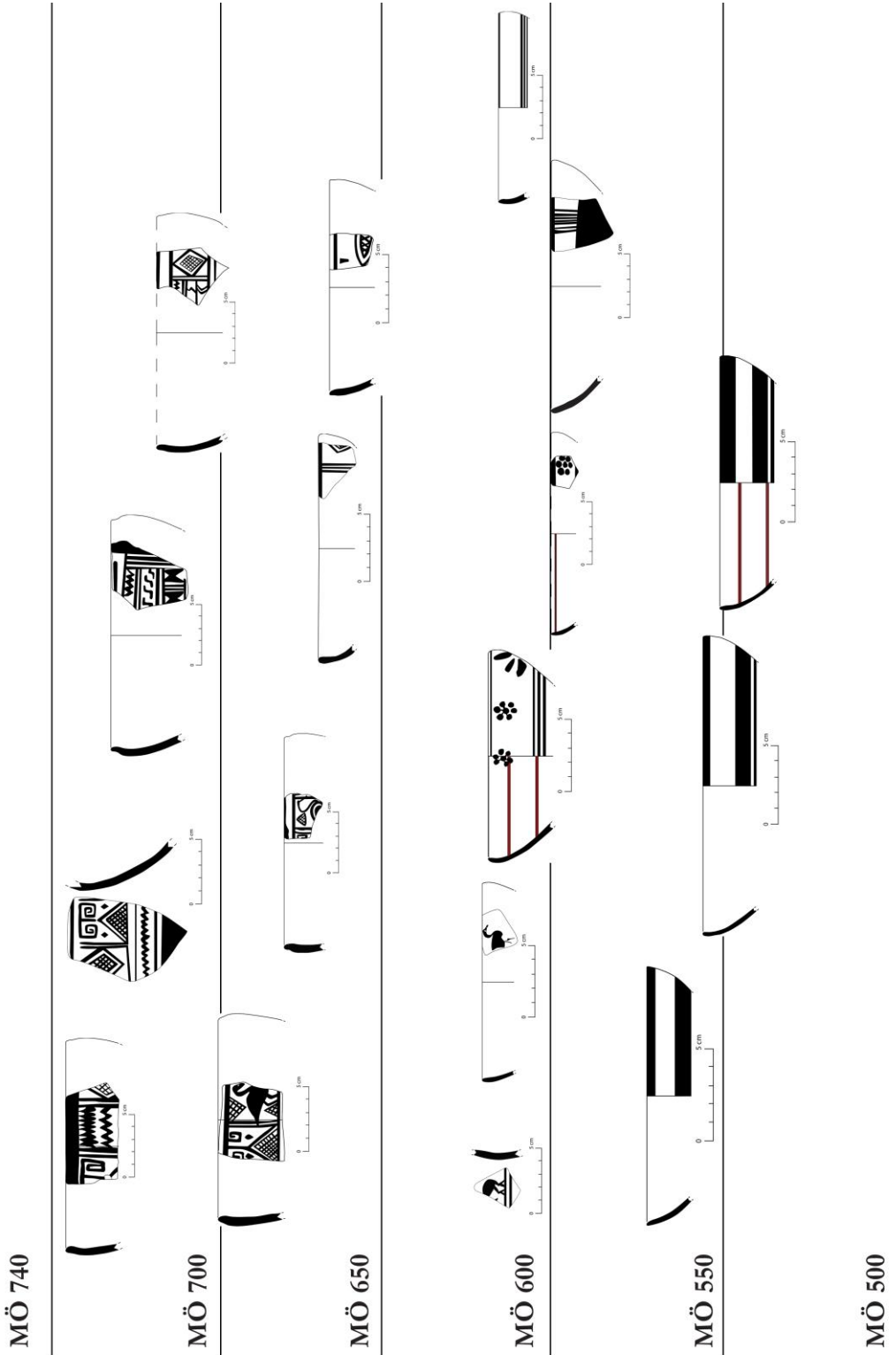

Fig. 33: Teos Kâselerinin Kronolojik Dağılımını Gösteren Tablo.

EXTENDED ABSTRACT

The subject matter of this article is the kotyle and skyphos fragments dating from the late 8th century BC to the first half of the 6th century BC, unearthed from the excavations that have taken place in Teos since 2010. Archaeometric analyses have shown that – after Chios – Teos was one of the most significant pottery production centers in Northern Ionia during the Late Geometric and Archaic Periods and that Teos played an active role in regional and overseas trade. The Teos bowls, praised for their clay quality and ornamentation, as mentioned in Athenaios' "Deipnosophistai" and the Nestor Cup, were found primarily in various regions, including Western Anatolia, the Black Sea, Egypt, and Sicily. The presence of the "Bird Kotyle/Skyphos Workshop," a workshop noted in the literature and producing vessels spread across such a vast region, prompted the investigation and presentation of the fragments recovered during the excavation in Teos to the academic community. During the excavations carried out in the city, the bowl fragments recovered from fill deposits of the Hellenistic Period and later evaluated within the scope of this article confirmed and supported the results of the archaeometric analysis from an archaeological point of view. The aforementioned bowl fragments have been documented using traditional ceramic documentation methods, and examined in seven groups based on differences in form and decorative patterns, resulting in the creation of a comprehensive catalog. It has been determined that Teos workshops mass-produced bowls with high quality, glossy, smooth surfaces, and durable clay composition. In previous research conducted on Teos-produced bowls found at different excavation sites, two production types were identified based on clay characteristics: the standard and orange series. In addition to these, the presence of bowl fragments with grayish clay and reddish-brown or beige slip, which have been found in abundance during the excavation at Teos, has suggested the existence of another distinct production type. The existence of these bowls, dated to the end of the 8th century BC and the first half of the 7th century BC, gave rise to the idea that production took place in at least three different workshops in Teos. Although there have been minor changes in the form characteristics of the bowls produced in Teos over time, the decorative patterns have consistently adhered to the tradition, remaining within the established standards. The decorations are very carefully done in terms of form, but they are not original. Rhombus shapes, meander tree, bird motifs, rosettes and geometric filling motifs are the most used decoration elements. With their significant export capacity, the workshops of Teos must have stood out in the Late Geometric and Archaic Period ceramic industry through their decorative patterns and quality of the clay. The evaluation of excavation finds that have not been published to date will serve both as a basis for comparison with Teos bowls found in other centers and an opportunity for further development based on newly discovered artifacts from excavations.

KATALOG

K1: Dört *metop*'lu kuşlu *kotyle* parçası

Buluntu yeri ve kodu: Teos, Dionysos Kutsal Alanı, T18-DT7-002-31

Ölçüler: A.Ç: 16 cm, Y: 4,5 cm

Hamur: İnce gözenekli, ince kum, az ince gümüş mika, az kireç katkılı, 2,5 YR 6/1 gray

Astar: 2,5 YR 5/1 reddish gray

Firnis: 2,5 YR 2,5/1 reddish black

Tanım: Dört *metop*'lu kuşlu *kotyle* ağız parçası. Ağız kenarı derin çentikli, boyalı. *Metop*'lar arası çift dikey bant. Soldan ikinci *metop*'ta *meander*'li ağaç bezemesi. Orta *metop*'ta iki sıra zikzak. En sağ *metop*'ta çift konturlu içi taralı eşkenar dörtgen. İç yüzü koyu firnisli.

Tarihleme: MÖ 740-725.

K2: Dört *metop*'lu kuşlu *kotyle* parçası

Buluntu yeri ve kodu: Teos, Dionysos Kutsal Alanı, T18-DT7-002-21

Ölçüler: A.Ç: Belirsiz, Y: 7,5 cm

Hamur: İnce gözenekli, ince kum, az ince gümüş mika, az kireç katkılı, 5 YR 6/3 light reddish brown

Astar: 5 YR 6/3 light reddish brown

Firnis: 5 YR 4/4 reddish brown

Tanım: Dört *metop*'lu kuşlu *kotyle* gövde parçası. İki friz arası kalın yatay bant. Üstte *metop*'ları ayıran çift dikey bant. Birinci ve dördüncü *metop*'larda çift konturlu içi taralı eşkenar dörtgen. İkinci *metop*'ta *meander*'li ağaç motifi. Üçüncü *metop*'ta yatay zikzak motifi. Alt frizde dört kelebek sırası. Kelebekler arası dörtlü ve üçlü dikey bant. Alt friz üç yatay bant. Panel üç dikey bant ile sınırlı. Panelin dışı tamamen koyu firnis kaplı. İç yüzü koyu firnisli.

Tarihleme: MÖ 740-725.

K3: Dört *metop*'lu kuşlu *kotyle* parçası

Buluntu yeri ve kodu: Teos, Dionysos Kutsal Alanı, T18-DT7-002-48

Ölçüler: A.Ç: Belirsiz, Y: 4,4 cm

Hamur: İnce gözenekli, ince kum, az ince gümüş mika, az kireç, az kalsit katkılı, 5 YR 6/6 reddish brown

Firnis: 10 YR 2/1 black

Tanım: Dört *metop*'lu kuşlu kâse gövde parçası. Alt friz sırası korunmuş. Dikey iki bant ile ayrılmış iki kelebek motifi. Panelin altı ve üstü iki yatay bant ile sınırlı. İç yüzü koyu firnisli.

Tarihleme: MÖ 740-725.

K4: Dört *metop*'lu kuşlu *kotyle* parçası

Buluntu yeri ve kodu: Teos, 88 Ada 21 Parsel, T12-88-21-S8-1

Ölçüler: A.Ç: Belirsiz, Y: 8 cm

Hamur: İnce gözenekli, az taşçık, az kireç katkılı, 7,5 YR 5/2 brown

Astar: 5 YR 7/6 reddish yellow

Firnis: 7,5 YR 2,5/1 black

Tanım: Dört *metop*'lu kuşlu *kotyle*. Ağız kenarı çentikli, kırık. Soldan ilk *metop*'ta çift konturlu, içi taralı eşkenar dörtgen. *Metop*'lar iki dikey bant ile ayrılmış, ikinci *metop*'ta *meander*'li ağaç motifi. Ağaç *metop*'unda doldurma N motifi. *Metop*'ların olduğu friz altta iki yatay bantla sınırlandırılmış, ikinci frizde yatay zikzak motifi. Gövde altı ve iç yüzü siyah firnisli.

Tarihleme: MÖ 725-700.

K5: Dört *metop*'lu kuşlu *kotyle* parçası

Buluntu yeri ve kodu: Teos, 88 Ada 21 Parsel, T11-88-21-S8-2

Ölçüler: A.Ç: 14 cm; Y: 4,5 cm

Hamur: İnce gözenekli, ince kum, az ince gümüş mika, az kireç, az kalsit katkılı, 5 YR 6/6 reddish yellow

Astar: 7,5 YR 7/4 pink

Firnis: 7,5 YR 2,5/1 black

Tanım: Dört *metop*'lu kuşlu *kotyle* ağız parçası. Ağız kenarı derin çentikli. Orta iki *metop* dikey çift çizgi ile ayrılmış. Solda *meander*'li ağaç motifi. Sağ *metop*'ta kuş motifi kalın silüetli, hantal. Kuşun ayakları taban çizgisine oturmuş, kuyruğu *metop*'lar arası dikey çizgilerin üzerine kadar gelmiş. Kuş *metop*'unda yukarıdan ve aşağıdan sarkan içi taralı sarkık üçgen doldurma motifi. İç yüzü koyu firnisli.

Tarihleme: MÖ 7. yüzyılın ilk yarısı.

K6: Dört *metop*'lu kuşlu *kotyle* parçası

Buluntu yeri ve kodu: Teos, 88 Ada 21 Parsel, T11-88-21-S10-31

Ölçüler: A.Ç: 16,2 cm, Y: 3,3 cm

Hamur: İnce gözenekli, ince kum, az ince gümüş mika, az kireç, az kalsit katkılı, 5 YR 5/6 yellowish red

Astar: 5 YR 7/6 reddish yellow

Firnis: 2,5 YR 5/8 red

Tanım: Dört *metop*'lu kuşlu *kotyle* ağız parçası. Ağız kenarı derin çentikli. *Metop*'lar çift dikey bantlar ile ayrık. Orta *metop*'ta kalın konturlu kuş motifi. Arkasında içi taralı yarım üçgen doldurma motifi. Sol *metop*'ta *meander*'li ağaç motifinin sağ üst kısmı. Panel üstten yatay tek bant ile sınırlı. İç yüzü koyu firnisli.

Tarihleme: MÖ 7. yüzyılın ilk yarısı.

K7: Dört *metop*'lu kuşlu *kotyle* parçası

Buluntu yeri ve kodu: Teos, Dionysos Kutsal Alanı, T18-DT7-002-39

Ölçüler: A.Ç: Belirsiz, Y: 2,2 cm

Hamur: İnce gözenekli, ince kum, az ince gümüş mika, az kireç, az kalsit katkılı, 10 YR 5/1 gray

Astar: 10 YR 5/1 gray

Firnis: 10 YR 4/1 dark gray

Tanım: Dört *Metop*'lu kuşlu *kotyle* gövde parçası. *Metop*'lar çift dikey bantlar ile ayrık. Orta *metop*'ta kalın konturlu kuş motifi öne eğik.

Kuşlu *metop*'un üst kısmında doldurma zikzak motifi. Kuşun ayakları taban çizisinde. Sağ *metop*'ta çift konturlu içi taralı üçgen. *Metop*'lar altta çift yatay bant ile sınırlı. İç yüzü koyu firnisli.

Tarihleme: MÖ 7. yüzyılın ilk yarısı.

K8: Dört *metop*'lu kuşlu *kotyle* parçası

Buluntu yeri ve kodu: Teos, 88 Ada 21 Parsel, T11-88-21-S18-14

Ölçüler: A.Ç: 13,2 cm, Y: 32,3 cm

Hamur: İnce gözenekli, ince kum, az ince gümüş mika, az kireç kalsit ve az taşıç katkılı, 5 YR 6/6 reddish brown

Firnis: 10 YR 2/1 black

Tanım: Olasılıkla dört *Metop*'lu kuşlu kâse ağız parçası. Ağız kenarında derin çentikli. Ağız kenarında iki yatay bant panelin üst sınırını oluşturmakta. Orta *metop*'ta yer alan kuş motifi korunmuş. Tıknaz ve kalın konturlu kuş motifinin göz detayı verilmiş. İç yüzü koyu firnisli.

Tarihleme: MÖ 7. yüzyılın ilk yarısı.

K9: Üç *metop*'lu kuşlu *kotyle* parçası

Buluntu yeri ve kodu: Teos, Dionysos Kutsal Alanı, T18-DT7-002-28

Ölçüler: A.Ç: 16 cm, Y: 2,7 cm

Hamur: İnce gözenekli, az ince gümüş mika, 10 YR 5/2 grayish brown.

Astar: 10 YR 5/2 grayish brown

Firnis: 10 YR 2/1 black

Tanım: Üç *Metop*'lu kuşlu *kotyle* ağız parçası. Ağız kenarı derin çentikli. Ağız kenarının hemen altında panel üst sınırı yatay bant. *Metop*'lar arası dikey üçlü bant. *Metop* içerisinde içi taralı eşkenar dörtgen. İç yüzü siyah firnisli

Tarihleme: MÖ 7. yüzyılın ilk yarısı.

K10: Üç *metop*'lu kuşlu *kotyle* parçası

Buluntu yeri ve kodu: Teos, 88 Ada 21 Parsel, T12-88-21-S20-007-5

Ölçüler: A.Ç: 14 cm, Y: 2,5 cm

Hamur: İnce gözenekli, az ince gümüş mika, katkı. 7,5 YR 7/6 reddish yellow

Astar: 7,5 YR 7/6 reddish yellow

Firnis: 7,5 YR 2,5/1 black

Tanım: Üç *metop*'lu kuşlu *kotyle* ağız parçası. Ağız kenarında bulunan çentik sığlaşmış. Ağız kenarı ile gövde arası geçiş kısa. *Metop*'lar arası dikey üçlü bant. *Metop* içerisinde içi taralı eşkenar dörtgen. İç yüzü siyah firnisli

Tarihleme: MÖ 7. yüzyılın ilk yarısı.

K11: Üç *metop*'lu kuşlu *kotyle* parçası

Buluntu yeri ve kodu: Teos, 88 Ada 21 Parsel, T12-88-21-S18-42

Ölçüler: A.Ç: 14,2 cm, Y: 3 cm

Hamur: İnce gözenekli, az ince gümüş mika, az kalsit, az kireç katkı. 7,5 YR 8/4 pink.

Astar: 2,5 YR 5/6 yellowish red

Firnis: 2,5 YR 4/2 dark reddish gray

Tanım: Üç *metop*'lu kuşlu *kotyle* ağız parçası. Ağız kenarında bulunan çentik sığlaşmış. *Metop*'u üstten sınırlayan yatay bant. İçi taralı kuş motifinin alt gövde kısmı. İç yüzü kırmızımsı firnisli.

Tarihleme: MÖ 7. yüzyılın ilk yarısı.

K12: Üç *metop*'lu kuşlu *kotyle* parçası

Buluntu yeri ve kodu: Teos, T18-DT7-002-33

Ölçüler: A.Ç: Belirsiz, Y: 5,2 cm

Hamur: İnce gözenekli, az ince gümüş mika katkı. 10 YR 7/3 very pale brown

Astar: 10 YR 6/3 pale brown

Firnis: 7,5 YR 2,5/1 black

Tanım: Üç *Metop*'lu kuşlu *kotyle* ağız parçası. Ağız kenarında derin çentikli. Sağ *metop*'ta içi taralı eşkenar dörtgen bezemesi. Orta *metop* üç frize ayrılmış. İlk frizde zikzak bezemesi, ikinci frizde S motifi, üçüncü frizde ise yay motifi mevcut. Panel altta yatay çift bant ile sınırlı. İç yüzü koyu firnisli.

Tarihleme: MÖ 8. yüzyılın son çeyreği.

K13: Tek *metop*'lu kuşlu *kotyle* parçası

Buluntu yeri ve kodu: Teos, Dionysos Kutsal Alanı, T18-DT7-002-16

Ölçüler: A.Ç: 18 cm, Y: 5,4 cm

Hamur: İnce gözenekli, ince gümüş mika, az kalsit ve az kireç katkı. 5 YR 5/6 red

Firnis: 5 YR 3/1 very dark gray

Tanım: Tek *Metop*'lu kuşlu *kotyle* ağız parçası. Ağız kenarı derin çentikli. Üçlü friz şeması mevcut. İlk frizde yatay zikzak bezemesi, orta frizde ters Z, alt frizde ise içi boyalı kelebek motifi bulunmakta. Frizler birbirinden çift yatay bantlar ile ayrılmış. İç yüzü koyu firnisli.

Tarihleme: MÖ 740-705.

K14: Tek *metop*'lu kuşlu *kotyle* parçası

Buluntu yeri ve kodu: Teos, Dionysos Kutsal Alanı, T18-DT7-002-24

Ölçüler: A.Ç: 18 cm, Y: 5,5 cm

Hamur: İnce gözenekli, az ince gümüş mika, az taşçık. 10 YR 5/3 brown

Astar: 10 YR 5/2 grayish brown

Firnis: 5 YR 3/1 very dark gray

Tanım: Tek *Metop*'lu kuşlu *kotyle* ağız parçası. Ağız kenarı derin çentikli. *Metop*'un sağ sınırını oluşturan ikili *triglyph* bantları. Üçlü friz şeması mevcut. İlk frizde yatay zikzak bezemesi, orta frizde ters Z, alt frizde ise içi boyalı kelebek motifi bulunmakta. Frizler birbirinden çift yatay bantlar ile ayrılmış. İç yüzü koyu firnisli.

Tarihleme: MÖ 740-705.

K15: Kuşlu *skyphos* parçası

Buluntu yeri ve kodu: Teos, 88 Ada 21 Parsel, T12-88-21-S18-5

Ölçüler: A.Ç: 16,2 cm Y: 3,6 cm

Hamur: İnce gözenekli, az ince gümüş mika, bol kalsit, orta kireç katkı, 7,5 YR 7/4 pink

Firnis: 7,5 YR 2,5/1 black

Tanım: Kuşlu *skyphos* ağız parçası. Bezeme kuşağında dikey üç çizgi ile ayrılmış *Metop*'lar. İlk ya da son *metop*'ta yer alan içi taralı eşkenar dörtgen motifi. İç yüz koyu firnisli.

Tarihleme: MÖ 675-640.

K16: Kuşlu *skyphos* parçası

Buluntu yeri ve kodu: Teos, 88 Ada 21 Parsel, T11-88-21-S10-13

Ölçüler: A.Ç: Belirsiz Y: 3,4 cm

Hamur: İnce gözenekli, az ince gümüş mika, az kalsit katkılı, 5 YR 7/8 reddish yellow

Firnis: 5 YR 3/2 dark reddish brown

Tanım: Kuşlu *skyphos* gövde parçası. Orta *metop*'ta kuş motifi. Kuşun ön ve arka bacağı ve kuyruğu görülmekte, boyun ve baş kısmı noksan. Kuş motifinin altında yatay çift bant mevcut. Kuşun ayakları oturduğu bant düzleminden hafif taşmış vaziyette. İç yüz koyu firnisli.

Tarihleme: MÖ 620-600.

K17: Kuşlu *skyphos* parçası

Buluntu yeri ve kodu: Teos, 88 Ada 21 Parsel, T11-88-21-S5-16

Ölçüler: A.Ç: 18,6 cm Y: 3 cm

Hamur: İnce gözenekli, az ince gümüş mika, az kalsit, az kireç, az taşçık katkılı, 5 YR 7/6 reddish yellow

Firnis: 2,5 YR 2,5/1 reddish black

Tanım: Kuşlu *skyphos* ağız parçası. Ağız kenarının hemen altında kuş boyu uzun, S boyunlu kuş motifi. Kuşun göz detayı yapılmamış. Olasılıkla kuşun altındaki yatay bantlar kalkmış kuş boşlukta durmakta. İç yüzü koyu firnisli.

Tarihleme: MÖ 620-600.

K18: Rozetli *skyphos* parçası

Buluntu yeri ve kodu: Teos, Bouleuterion, T15-B13A-004-17

Ölçüler: A.Ç: Belirsiz, Y: 2,6 cm

Hamur: İnce gözenekli, az ince gümüş mika, orta kireç, az kalsit, az taşçık katkılı, 10 YR 7/4 very pale brown

Astar: 10 YR 6/4 light yellowish brown

Firnis: 10 YR 3/1 very dark gray

Tanım: Rozetli *skyphos* gövde parçası. *Metop* içinde yer alan çiçek biçimli rozet. *Metop*'ları sınırlayan iki yatay bant. İçte koyu firnisli.

Tarihleme: MÖ 7. yüzyıl sonu MÖ 6. yüzyılın ilk yarısı.

K19: Kâse kaidesi parçası

Buluntu yeri ve kodu: Teos, 88 Ada 21 Parsel, T11-88-21-S12-11

Ölçüler: D.Ç: 4,8 cm; Y: 1,8 cm

Hamur: İnce gözenekli, az ince gümüş mika, az kalsit katkılı, 5 YR 6/6 reddish yellow

Firnis: 5 YR 3/1 very dark gray

Tanım: Disk biçimli kâse kaidesi parçası. İç yüzünde *tondo*'da geniş yapraklı rozet motifi. Dış yüz tamamen koyu firnisli. Kaidenin oturma düzleminde merkezde çukur mevcut.

Tarihleme: MÖ 6. yüzyılın ilk çeyreği.

K20: Rozetli *skyphos* parçası

Buluntu yeri ve kodu: Teos, 88 Ada 21 Parsel, T11-88-21-S10-49

Ölçüler: A.Ç: 19,6 cm, Y: 5,3 cm

Hamur: İnce gözenekli, az ince gümüş mika, bol kalsit, az kireç, bol taşçık katkılı, 7,5 YR 7/4 pink

Astar: 7,5 YR 7/6 reddish yellow

Firnis: 7,5 YR 2,5/2 black

Tanım: Rozetli *skyphos* ağız parçası. Kulplar arasında merkezde iki rozet ve bir adet geniş yapraklı rozet motifi. Rozetler merkezde bir nokta ve noktayı çevreleyen altı adet noktadan oluşmakta. Rozetleri oluşturan noktalar merkeze ince bir hat ile bağlı, yıldız şeklinde. Olasılıkla rozetin altında iki ince bant ve onların altında bir kalın bant. Ağız kenarında ince

siyah bant. İçte sulandırılmış siyah firnis, kırmızı ek boya kullanılarak oluşturulmuş iki ince bant.

Tarihleme: MÖ 620-590.

K21: Kâse kaidesi parçası

Buluntu yeri ve kodu: Teos, Tiyatro, T13-T-001-9

Ölçüler: D.Ç: 4,5 cm; Y: 1 cm

Hamur: İnce gözenekli, az ince gümüş mika, az kireç katkılı, 7,5 YR 6/6 reddish yellow

Astar: 10 YR 6/2 light brownish gray

Firnis: 10 YR 4/1 dark gray

Tanım: Halka biçimli kâse kaidesi parçası. Kaide altında merkezde nokta ve daireler. Oturma düzlemi firnisli. İç yüzünde *tondo* merkezinde nokta motifi, etrafında daire. Daireler dışında kalan alan hamur renginde.

Tarihleme: MÖ 6. yüzyılın ilk yarısı.

K22: Rozetli skyphos parçası

Buluntu yeri ve kodu: Teos, Dionysos Kutsal Alanı, T18-DT8-003-48

Ölçüler: A.Ç: Belirsiz Y: 2 cm

Hamur: İnce gözenekli, az ince gümüş mika, az kalsit katkılı, 7,5 YR 6/6 reddish yellow

Astar: 7,5 YR 6/6 reddish yellow

Firnis: 10 YR 2/2 very dark brown

Tanım: Rozetli *skyphos* ağız parçası. Kulplar arasında merkezde bir nokta ve noktayı çevreleyen altı adet noktadan oluşan rozet. Rozet tamamen korunmuş. Noktalar birbirinden bağımsız. Dudak kenarında ve gövdede siyah bant. İçte koyu firnis ve ek kırmızı boya ile oluşturulmuş bant.

Tarihleme: MÖ 6. yüzyılın ilk yarısı.

K23: Rozetli skyphos parçası

Buluntu yeri ve kodu: Teos, 88 Ada 21 Parsel, T12-88-21-S20-2

Ölçüler: A.Ç: 18 cm, Y: 3,5 cm

Hamur: İnce gözenekli, az ince gümüş mika, az kireç, az kalsit katkılı, 7,5 YR 7/4 pink

Astar: 7,5 YR 7/4 pink

Firnis: 7,5 YR 2,5/1 black

Tanım: Rozetli *skyphos* ağız parçası. Tek rozetli *skyphos*larda kulpların yanlarında yer alan çoklu dikey bant motifi. Yedi adet bant bulunmaktadır. Ağız kenarında ince siyah bant. Gövde altı tamamen siyah boyalı. İçte koyu firnisli.

Tarihleme: MÖ 6. yüzyılın ilk yarısı.

K24: Bantlı skyphos parçası

Buluntu yeri ve kodu: Teos, 88 Ada 21 Parsel, T12-88-21-S18-13

Ölçüler: A.Ç: 14 cm, Y: 2,2 cm

Hamur: İnce gözenekli, az ince gümüş mika, az kalsit, az taşçık katkılı, 7,5 YR 7/6 reddish yellow

Astar: 7,5 YR 7/6 reddish yellow

Firnis: 7,5 YR 3/3 dark brown

Tanım: Bantlı *skyphos* ağız parçası. Ağız kenarında ince koyu bant. Kulp kuşağı boş bırakılmış. Gövdede üç adet, yatay ince bant.

Tarihleme: MÖ 650-600.

K25: Kâse kaidesi parçası

Buluntu yeri ve kodu: Teos, Dionysos Kutsal Alanı, T18- DT8-001-80

Ölçüler: D.Ç: 5,6 cm, Y: 6,7 cm

Hamur: İnce gözenekli, az ince gümüş mika katkılı, 7,5 YR 6/6 reddish yellow

Astar: 7,5 YR 6/4 light brown

Firnis: 10 YR 4/1 dark gray

Tanım: Halka biçimli kâse kaidesi parçası. Kaide altında merkezde nokta ve daireler. Oturma düzlemi firnisli ve üçgen profilli. Gövde altında yedi adet ışın motifi. İç yüzünde *tondo* merkezinde nokta motifi, etrafında daire. Daireler dışında kalan alan hamur renginde. Gövde altı koyu firnisli.

Tarihleme: MÖ 6. yüzyılın ilk yarısı.

K26: Bantlı skyphos parçası

Buluntu yeri ve kodu: Teos, 88 Ada 21 Parsel, T12-88-21-S20-007-3

Ölçüler: A.Ç: 14 cm Y: 2,7 cm

Hamur: İnce gözenekli, az ince gümüş mika, az kalsit, az kireç katkılı, 5 YR 7/6 reddish yellow.

Astar: 5 YR 7/6 reddish yellow

Firnis: 2,5 YR 4/1 dark reddish gray

Tanım: Bantlı skyphos ağız parçası. Ağız kenarında ince koyu bant. Kulp kuşağı rezerve bırakılmış. Gövdede kalın bant. İç yüz koyu firnisli.

Tarihleme: MÖ 6. yüzyılın ilk yarısı.

K27: Bantlı skyphos parçası

Buluntu yeri ve kodu: Teos, Dionysos Kutsal Alanı, T18-DT8-003-38

Ölçüler: A.Ç: 18 cm, Y: 2,4 cm

Hamur: İnce gözenekli, az ince gümüş mika, az kalsit katkılı, 2,5 YR 7/6 reddish yellow

Astar: 2,5 YR 7/8 reddish yellow

Firnis: 2,5 YR 5/8 red

Tanım: Bantlı skyphos ağız parçası. Ağız kenarında ince koyu renkte bant. Kulp kuşağı rezerve bırakılmış. Gövdede iki adet kalın kırmızı bant. İç yüz kırmızı firnisli, gövdede rulet bezemeleri var.

Tarihleme: MÖ 580-500.

K28: Bantlı skyphos parçası

Buluntu yeri ve kodu: Teos, Dionysos Kutsal Alanı, T18-DT8-001-5

Ölçüler: A.Ç: 15 cm, Y: 3,3 cm

Hamur: İnce gözenekli, az ince gümüş mika, az kireç katkılı, 7,5 YR 7/6 reddish yellow

Astar: 7,5 YR 7/6 reddish yellow

Firnis: 7,5 YR 3/1 very dark gray

Tanım: Bantlı skyphos ağız parçası. Ağız kenarında koyu renkte bant. Kulp kuşağı rezerve

bırakılmış. Rezerve bırakılan alan oldukça daralmış. Gövdede iki adet kalın koyu bant. İç yüz koyu firnisli, iki adet ince kırmızı bant.

Tarihleme: MÖ 580-500.

KAYNAKÇA

Antik Kaynaklar

Herodotos: *Herodotos Tarihi*, çev: M. Ökmen (İstanbul 2006).

Strabon: *Geographika, Antik Anadolu Coğrafyası Kitap: XU-XUI-XIV*, çev: A. Pekman (İstanbul 2000).

Titus Livius: *Roma Tarihi Kitap XXI-XXII*, çev: S. Şenbark (İstanbul 2001)

Modern Kaynaklar

Adak, M. 2021. "Koloni Faaliyetleri ve Pers İstilasları": Kadioğlu 2021, 74-105.

Akurgal, M. – M. Kerschner – H. Mommsen – W.-D. Heilmeyer 2002, *Töpferzentren der Ostägäis Archäometrische und archäologische Untersuchungen zur mykenischen geometrischen und archaischen Keramik aus Fundorten in Westkleinasien*. Wien: Österreichisches Archäologisches Institut Wien.

Bilgin, M. – B. Derin 2013. "Nif (Olympos) Dağı Karamattepe Yerleşmesi'nde Bulunan Kuşlu Kotyle ve Skyphoslarla İlgili İlk Değerlendirmeler": M. Tekocak (ed.), *K. Levent Zoroğlu'na Armağan*. Antalya: Suna – İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, 97-114.

Boardman, J. 1965. "Tarsus, Al Mina and Greek Chronology", *JHS* 85: 5-15.

Boardman, J. 1967. *Excavation in Chios 1952-1955. Greek Emporio. BSA Suppl. 6*. London: Thames and Hudson.

Boardman, J. – J. Hayes 1973. *Excavation at Tocra 1963-1965: The Archaic Deposits II and Later Deposits. BSA Suppl. 10*. London: Thames and Hudson.

Boysal, Y. 1963. "1962 Senesi Teos Kazıları Hakkında Kısa Rapor", *TAD* 12.2: 5-7.

Boysal, Y. 1965. "Teos Kazısı 1965 Yılı Kısa Raporu", *TAD* 14.1-2: 231-233.

Boysal, Y. – B. Öğün 1962. "Teos Kazısı 1962 Kısa Raporu", *TAD* 12.1: 12-13.

Bulut, H. 2017. 1962-1965 Yılları Arası Teos Antik Kenti Sondajlarından Gelen Erken Demir Çağı ve Arkaik Dönem Seramiklerinin Belgeleme ve Yayın Çalışması. Yayınlanmamış Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi 15/104 no.lu Bilimsel Araştırma Projesi. Muğla.

Buchner, G. – D. Ridgway 1993. *Pithekoussai I. La necropoli: Tombe 1-723 scavate dal 1952 al 1962*. 3 vols. Monumenti Antichi, serie monografica 4. Rome: Giorgio Bretschneider.

Coldstream, J. N. 2008. *Greek Geometric Pottery, A Survey of Ten Local Styles and Their Chronology*². Bristol: Bristol Phoenix Press.

Cook, R. M. – P. Dupont 2003. *East Greek Pottery*. London – New York²: Routledge.

D'Acunto, M. 2017. "The Protogeometric and Geometric Necropolis of Ialysos (Rhodes): Burial Customs, Commerce and Society": A. M. Ainian – A. Alexandridou – X. Charalambidou (eds.), *Regional Stories Towards a New Perception of the Early Greek World*. Volos: University of Thessaly Press, 437-486.

Dugas, C. – C. Rhomaios 1934. *Exploration Archeologique de Delos, Les vases prehelleniques et geometriques, Vol. XV*. Paris: Boccard.

Dunbabin, T. J. 1968. *The Western Greeks. The History of Sicily and South Italy from the Foundation of the Greek Colonies to 480 B.C.* Oxford: Clarendon Press.

Dupont, P. 1983. "Classification et détermination de provenance des céramiques grecques orientales archaïques d'istros. Rapport préliminaire", *Dacia* 27: 19-43.

- Ersoy, Y. 1993. *Clazomenai: The Archaic Settlement*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Bryn Mawr: UMI.
- Ersoy, Y. – E. Koparal 2007. "Klazomenai Khorası ve Teos Sur İçi Yerleşim Yüzeý Araştırması", *AST* 25.3: 47-70.
- Gaunt, J. 2017. "Nestor's Cup and Its Reception": N. W. Slater (ed.), *Voice and Voices in Antiquity: Orality and Literacy in the Ancient World, Vol. 11*. Leiden: Boston, 92-122.
- Grave, V. 1975. "Milet, Vorläufiger Bericht über die Grabungen im Südschnitt an der Hellenistischen Stadtmauer", *IstMitt* 25: 35-59.
- Greenewalt, C. H. 2010. "Lidya'da Çömlekçilik": N. D. Cahill (ed.), *Lidyalılar ve Dünyaları*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 107-124.
- Hürmüzlü, B. 2003. *Klazomenai-Akpınar Nekropolisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İzmir.
- Hürmüzlü, B. 2004. "Burial Grounds at Klazomenai: Geometric through Hellenistic Periods": A. Moustaka, E. Skarlatidou, M. C. Tzannes, Y. Ersoy (eds.), *Klazomenai, Teos and Abdera: Metropoleis and Colony: Proceedings of the International Symposium Held at the Archaeological Museum of Abdera*. Thessaloniki: 19th Ephorate of Prehistoric and Classical Antiquities of Komotini, 77-95.
- Hürmüzlü, B. 2011. "Die früheste Gruppe Klazomenischer Sarkophage Aus Klazomenai", *JdI* 125: 89-155.
- İren, K. – A. Ünlü 2012. "Burning in Geometric Teos": R. Descat (ed.), *Stephanèphoros de l'économie Antique à l'Asie Mineure*. Bordeaux: Ausonius, 309-333.
- Jacobi, G. 1929. *Scavi nella necropoli di Jalisso, 1924-1928. Clara Rhodos III*. Rodos: Istituto storico-archeologico.
- Jones, R. E. 1986. *Greek and Cypriot Pottery: A Review of Scientific Studies*. Athens: British School At Athens.
- Kadioğlu, M. 2019. "Teos'ta Seramik ve Mermer Üretimi ile Dağılımı": V. Şahoğlu – M. Şevketoğlu – Y. H. Erbil (eds.), *Kültürlerin Bağlantısı: Başlangıcından Roma Dönemi Sonuna Kadar Eski Yakın Doğuda Ticaret ve Bölgelerarası İlişkiler / Connecting Cultures: Trade and Interconnections in the Ancient Near East from the Beginning until the End of the Roman Period. Anadolu/Anatolia Ek Dizi I.4*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 293-320.
- Kadioğlu, M. (ed.) 2021. *TEOS: Yazıtlar, Kültür ve Kentel Doku*. İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.
- Kadioğlu, M. 2021a. "Kentın Nüfusu": Kadioğlu 2021, 54-57.
- Kadioğlu, M. 2021b. "Geç Bronz Çağı'ndan Arkaik Dönem'e": Kadioğlu 2021, 74-81.
- Kadioğlu, M. 2021c. "Geç Arkaik Dönem İon Tapınağı": Kadioğlu 2021, 146-151.
- Kadioğlu, M. 2021d. "Seramik Üretimi": Kadioğlu 2021, 310-315.
- Kadioğlu, M. – M. Adak – C. Özbil – S. H. Öztaner – R. Tamsü Polat – Y. Polat 2012. "2011 Yılı Teos Kazı Çalışmaları (2. Sezon)", *KST* 34.2: 211-232.
- Kadioğlu, M. – C. Özbil – M. Kerschner – H. Mommsen 2015. "Teos im Licht der neuen Forschungen/Yeni Araştırmalar Işığında Teos": Ü. Yalçın – H.-D. Bienert (eds.), *Anatolien – Brücke der Kulturen. Aktuelle Forschungen und Perspektiven in den deutsch-türkischen Altertumswissenschaften / Kùltürlerin Köprüsü Anadolu. Türk-Alman Eskiçağ Bilimlerinde Güncel Bilimsel Araştırmalar ve Yeni Bakış Açılıarı. Tagungsband des internationalen Symposiums "Anatolien – Brücke der Kulturen" in Bonn vom 7. bis 9. Juli 2014 / 7-9 Temmuz 2014. Anschnitt 27*. Bonn: DFG, 345-366.

Kadioğlu, M. – C. Özbil – M. Adak – B. Tekkök Karaöz – Ö. Vapur – Ç. Gençler Güray – Ç. H. Bora 2019. "2018 Yılı Teos Kazı Çalışmaları (9. sezon)", *KST* 41.3, 365-388.

Kadioğlu, M. – M. Adak 2021. "İonia'nın Altın Çağında Teos": Kadioğlu 2021, 82-85.

Kaninia, E. – S. Schierup 2014. "Vroulia revisited From K. F. Kinch's excavations in the early 20th century to the present archaeological site", *PoDIA* VIII: 89-129

Kerschner, M. 1997. "Ein stratifizierter Opferkomplex des 7. Jh.s v. Chr. aus dem Artemision von Ephesos", *ÖJh* 66: 85-224.

Kerschner, M. 1999. "Das Artemisheiligtum auf der Ostterrasse des Kalabaktepe in Miletos", *AA*: 7-51.

Kerschner, M. 2001. "Perspektiven der Keramikforschung in Naukratis 75 Jahre nach Elinor Price": U. Höckmann – D. Kreikenbom (eds.) *Naukratis: Die Beziehungen zu Ostgriechenland, Ägypten und Zypern in archaischer Zeit, Akten der Table Ronde in Mainz, 25-27. November 1999*. Möhnesee: Bibliopolis, 69-94.

Kerschner, M. 2007. "Das Keramikbild von Ephesos im 7. und 6. Jh. v. Chr.": J. Cobet – V. v. Graeve – W.-D. Niemeier – K. Zimmermann (eds.), *Frühes Ionien. Eine Bestandsaufnahme. Panionion-Symposium Güzelçamlı 26. September – 1. Oktober 1999 Frühes Ionien. Eine Bestandsaufnahme Deutsches Archäologisches Institut, Milesische Forschungen Band 5*. Mainz: Philipp von Zabern, 221-245.

Kerschner, M. 2014. "Euboean Imports to the Eastern Aegean and Eastern Aegean Production of Pottery in the Euboean Style: New Evidence from Neutron Activation Analyses": M. Kerschner – I. S. Lemos (eds.), *Archaeometric Analyses of Euboean and Euboean Related Pottery: New Results and Their Interpretations*.

Wien: Österreichisches Archäologisches Institut Wien, 109-140.

Kerschner, M. – H. Mommsen 2009. "Neue archäologische und archäometrische Forschungen zu den Töpferzentren der Ostägäis": P. Dupont – V. Lungu (eds.), *Les productions céramiques du Pont-Euxin à l'époque grecque. Actes du colloque international Bucarest, 18-23 septembre 2004, Il Mar Nero VI, 2004/2006*. Roma: Edizioni Quasar di Severino Tognon s. r. l., 79-93.

Kerschner, M. – H. Mommsen 2022. "Teos in the Geometric and Archaic Period: a Major Production Centre of Pottery in North Ionia" *Colloquia Antiqua* 27: 169-213.

Kerschner, M. – H. Mommsen – T. Beier – D. Heimermann – A. Hein 1993. "Neutron Activation Analysis of Bird Bowls and Related Archaic Ceramics From Miletus", *Archaeometry* 35: 197-210.

Kinch, K. F. 1914. *Vroulia*. Berlin.

Koukouli-Chrysanthaki, C. 1994. "The Cemeteries of Abdera": J. de La Genière (ed.), *Nécropoles et sociétés antiques. Grèce, Italie, Languedoc. Actes du Colloque International du Centre de Recherches Archéologiques de l'Université de Lille III. Lille, 2-3 décembre 1991*. Naples: Chaiers du Centre Jean Bérard 18, 33-77.

Lambrino, M. F. 1938. *Les Vases archaïques d'Histria*. Bucarest: Fundatia Regele Carol I.

Latacz, J. 2007. "Frühgriechische Epik und Lyrik in Ionien": J. Cobet – V. v. Graeve – W.-D. Niemeier – K. Zimmermann (eds.), *Frühes Ionien. Eine Bestandsaufnahme. Panionion-Symposium Güzelçamlı 26. September – 1. Oktober 1999 Frühes Ionien. Eine Bestandsaufnahme Deutsches Archäologisches Institut, Milesische Forschungen Band 5*. Mainz: Philipp von Zabern, 681-700.

- Lemos, I. S. 2007. "The Traditions to the West Coast of Asia Minor: Tradition and Archaeology": J. Cobet – V. v. Graeve – W.-D. Niemeier – K. Zimmermann (eds.), *Frühes Ionien. Eine Bestandsaufnahme. Panionion-Symposion Güzeltçamlı 26. September – 1. Oktober 1999 Frühes Ionien. Eine Bestandsaufnahme Deutsches Archäologisches Institut, Milesische Forschungen Band 5*. Mainz: Philipp von Zabern, 713-727.
- Mountjoy P. A. – H. Mommsen – A. Özyar 2018. "Neutron activation analysis of Aegean-style IIC pottery from the Goldman excavations at Tarsus-Gözlükule", *Anatolian Studies* 68: 75-98.
- Öğün, B. 1964. "Teos Kazıları 1963", *TAD* 13.1: 115-121.
- Özgünel, C. 1976. "Dirmil'de (Gökçebel) Bulunmuş Geometrik Kaplar", *BELLETEREN* 40 (157) 3-48.
- Özgünel, C. 1978. "Spätgeometrische Keramik in Bayraklı: Alt-Smyrna", *Les Ceramiques de la Grece de L'est et Leur Diffusion en Occident*: 17-26.
- Özgünel, C. 2006. *Karia Geometrik Seramiği*. Ankara: Homer Yayınları.
- Özkan, T. 1993. Tenedos Arkaik ve Klasik Nekropolü. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İzmir.
- Özkan, T. 2009. "Funde aus einem spätgeometrischen Brandgrab (Geç Geometrik Bir Kremasyon Mezarın Buluntuları)", *Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları Arkeoloji Dergisi* XIV: 57-78.
- Posamentir, R. – S. L. Solovyov 2006. "Zur Herkunftsbestimmung archaisch-ionischer Keramik: die Funde aus Berezan in der Eremitage von St. Petersburg", *IstMitt* 56: 103-128.
- Price, E. R. 1924. "Pottery of Naucratis", *JHS* 44: 180-222.
- Robertson, M. 1940. "The Excavation at Al Mina, Suedia IV: The Early Greek Vases", *JHS* 60: 2-21.
- Schattner, T. G. 2007. *Die Fundkeramik vom 8. Bis zum 4. Jahrhundert v. Chr. Didyma, Band 4*, Mainz am Rhein: Philipp von Zabern.
- Schlotzhauer, U. – A. Villing 2006. "East Greek pottery from Naukratis: the current state of research": A. Villing – U. Schlotzhauer (eds.), *Naukratis: Greek Diversity in Egypt. Studies on East Greek Pottery and Exchange in the Eastern Mediterranean*. London: The British Museum Press, 53-68.
- Sezgin, Y. 2012. *Arkaik Dönem İonia Üretimi Ticari Amphoralar*. İstanbul: Ege Yayınları.
- Sezgin, Y. 2017. "Arkaik Dönemde Teos'ta Ticari Amphora Üretimi: Sorunlar ve Gözlemler / Trade amphora production of Teos in Archaic Period: Problems and Observations", *Anadolu/Anatolia* 43: 15- 36.
- Skarlatidou, E. 1985. "The Archaic Cemetery of Abdera", *Thracia Pontica III*: 99-108.
- Utili, F. 1999. *Die archaische Nekropole von Assos, Asia Minor Studien Band 31*. Bonn: Dr. Rudolf Habelt.
- von Miller, A. C. J. 2019. *Archaische Siedlungsbefunde in Ephesos. Forschungen in Ephesos, Band XIII/3*. Wien: Österreichische Akademie der Wissenschaften.
- Villing, A. – J. L. Fitton – V. Donnellan – A. Shapland 2019. *Troy. The BP exhibition myth and reality*. London: Thames and Hudson/ British Museum.
- Walter, H. 1968. *Frühe samische Gefasse Samos V*. Bonn: Dr. Rudolf Habelt.

Walter-Karydi, E. 1973. *Samische Gefässe des 6. Jahrhunderts v. Chr. Landschaftsstile ostgriechischer Gefässe Samos VI,1*. Bonn: Dr. Rudolf Habelt.

Walter-Karydi, E. 1982. *Ostgriechische, Lakonische Attische Schwarz und Rotfigurige, Spätklassische und Hellenistische Keramik, Alt Agina II-1*. Mainz: Philipp von Zabern.

Zunal, O. 2015. "East Greek Kotylai from Klaros": R. G. Gürtekin-Demir, H. Cevizoğlu, Y. Polat, G. Polat (eds.), *Keramos Ceramics: A Cultural Approach*. Ankara: Bilgin Kültür Sanat Yayınları, 243-254, 343-344.